PREGLED DIGITALIZACIJE KNJIGE I KULTURNE BAŠTINE U HRVATSKIM KNJIŽNICAMA

pripremila: Vanja Štalec Obradović

Zagreb, studeni 2016.

Napomena: Pregled digitalizacije knjižnica u Hrvatskoj izrađen je u svrhu praćenja ponovne uporabe informacija, a sadrži prikaz razvoja strateškog i institucionalnog okruženja za digitalizaciju u Republici Hrvatskoj, istraživanje digitalizacijskih projekata u hrvatskim knjižnicama i drugih relevantnih projekata digitalizacije, pregled najbitnijih međunarodnih dokumenata i projekata koji se odnose na digitalizaciju, strateških dokumenata kojima se uspostavlja okvir za digitalizaciju u Hrvatskoj, popis institucija i digitalizacijskih projekata s poveznicama te objavljenih stručnih radova koji se bave digitalizacijom u Hrvatskoj. S obzirom na složenost područja koje obuhvaća, ovaj dokument ne može se smatrati znanstvenim ili stručnim radom, već radnim dokumentom odnosno podlogom za daljnja istraživanja.

UVOD

Posljednjih nekoliko desetljeća obilježeno je intenzivnim razvojem informacijskih tehnologija i njihovim širenjem u gotovo svim sferama suvremenog društva. Ulazak u digitalno doba doveo je do novih načina pružanja, stvaranja, pohrane, distribucije i prijenosa sadržaja, što doprinosi širenju znanja i ideja mimo geografskih i društvenih granica.

Razvoj i širenje informacijskih tehnologija doveo je do transformacije okruženja i u području kulture, prvenstveno kroz digitalizaciju kulturnih sadržaja, odnosno konverziju fizičkih predmeta (knjiga, novina, rukopisa, slika, trodimenzionalnih predmeta itd.) ili analognih zapisa (slikovnih, zvučnih) u njihove digitalne preslike ili inačice. Takvu digitalno reproduciranu građu moguće je jednostavno obrađivati, pregledavati, objavljivati, prenositi i povezivati na način koji nije bio ostvariv s analognim medijima.

Digitalizacija knjige, koja predstavlja jedan od najdostupnijih i najraširenijih kulturnih sadržaja i njezina distribucija korisnicima u mrežnom okruženju predstavlja velik potencijal za premošćivanje digitalne podjele i stvaranje društva znanja. S druge strane, brojna organizacijska, tehnološka i pravna ograničenja sprječavaju masovniju digitalizaciju i nekomercijalno korištenje knjiga u svijetu pa slijedom toga i u Republici Hrvatskoj.

Cilj istraživanja provedenog između svibnja i listopada 2016. godine bio je utvrditi glavne trendove i preporuke u Europskoj uniji i svijetu u području digitalizacije kulturne baštine[1], s naglaskom na digitalizaciju knjige kao njezinog dijela, istražiti u kojoj mjeri Republika Hrvatska kao članica Europske unije prati te trendove i preporuke, kao i procijeniti u kojem se opsegu i na koji način posvećuje pažnja digitalizaciji knjige kao jednog segmenta knjižnične građe (osim knjige, pojam knjižnične građe obuhvaća i novine, časopise, slike, stare i rijetke knjige, sitni tisak, razglednice, karte itd.) te identificirati projekte digitalizacije knjige i općenito kulturne baštine u narodnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj.

U sklopu istraživanja prikupljeni su dokumenti (politike, smjernice, strategije, preporuke, rezolucije) koje su na međunarodnoj razini donijele i objavile brojne institucije (Prilog 1), uključujući Europsku komisiju, Vijeće Europe, UNESCO, knjižničarska udruženja (IFLA[2], EBLIDA[3]), znanstveni i stručni radovi nastali u okviru međunarodnih konferencija i platformi, dokumenti kojima se utvrđuje pravni i institucionalni okvir za digitalizaciju kulturne baštine u Hrvatskoj, kao i radovi hrvatskih autora koji se bave temom digitalizacije. Također, analizirane su web-stranice na kojima se nalaze digitalizirani sadržaji kulturne baštine, stranice narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj, djela knjižnica u sklopu specijalnih i sveučilišnih podsustava, te drugi raspoloživi internetski izvori u Hrvatskoj na kojima se nalaze digitalizirane knjige.

[1] Prema definiciji Ministarstva kulture Republike Hrvatske kulturna baština je zajedničko bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta. Kulturna baština može biti materijalna i nematerijalna.

[2] The International Federation of Library Associations and Institutions

[3] European Bureau of Library Information and Documentation Associations

1. OKRUŽENJE ZA PROVEDBU DIGITALIZACIJE U HRVATSKOJ

Brojne međunarodne institucije, udruženja i inicijative su tijekom posljednja dva desetljeća donijele politike, smjernice, strateške dokumente i preporuke čiji je cilj pronaći model kojim bi se svjetska kulturna baština, između ostalog i ona pohranjena u knjižnicama, kroz projekte digitalizacije i digitalne knjižnice, učinila dostupna svima.

Prepoznajući međunarodne inicijative i trendove u razvoju kulturne komunikacije i stvaralaštva putem novih informacijskih tehnologija, Vlada Republike Hrvatske je početkom 2000. godine u sklopu projekta *Hrvatska u 21. stoljeću* pristupila izradi sveobuhvatne strategije kulturnog razvitka, kojom je bilo predviđeno donošenje nacionalnog programa digitalizacije knjižnične građe.

Iako strategija kulturnog razvitka nije donesena[4], donošenje nacionalnog programa digitalizacije dobilo je uporište u dokumentu *Strategija „Informacijska i komunikacijska tehnologija – Hrvatska u 21. stoljeću",* koji je Vlada Republike Hrvatske donijela u svibnju 2002. godine. Strategijom se naglašava potreba za stvaranjem visoko kvalitetnih digitaliziranih kulturnih i nacionalnih sadržaja na temelju materijala iz knjižnica, muzeja, galerija i arhiva, kako bi se u obliku digitalnih knjižnica velikom broju zainteresiranih omogućilo istovremeni i udaljeni pristup kulturnom blagu. U tu svrhu Strategijom se predlaže pokretanje projekata digitalizacije najznačajnijeg kulturnog i nacionalnog blaga te poticanje aktivnosti izbora materijala, izbora i primjene normi, zaštite autorskih prava, ispitivanja mogućnosti za stvaranje prihoda za projekt digitalizacije kulturnog i nacionalnog blaga.

Tijekom 2005. godine Ministarstvo kulture započelo je s izradom nacionalnog programa digitalizacije imenovanjem radne skupine sastavljene od trinaest predstavnika iz arhivske, knjižnične i muzejske djelatnosti. Tijekom 2005. i 2006. radna skupina izradila je tekst *Prijedloga nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe (Prijedlog programa)* kojim se u Republici Hrvatskoj željelo potaknuti i potpomoći sustavan i ujednačen pristup ustanova u kulturi u postupku digitalizacije građe te donijeti osnovu za razvoj programa i projekata digitalizacije. Kao jedna od glavnih zadaća navedenih u *Prijedlogu programa* ističe se stvaranje normativnog i infrastrukturnog okvira koji će omogućiti široku dostupnost, korištenje i razmjenu kulturnih sadržaja, olakšati pristup i predstavljanje ovog dijela nacionalne kulturne baštine te voditi stvaranju digitalnih sadržaja i usluga utemeljenih na suvremenim informacijskim tehnologijama, interoperabilnosti, dugoročnoj iskoristivosti i održivosti te uključenosti u europske i nacionalne politike i strategije izgradnje informacijskog društva. Dugoročni strateški cilj bio je jačanje resursa te institucionalne i stručne sposobnosti arhiva, knjižnica i muzeja da planiraju, izgrađuju i održavaju kvalitetne digitalne sadržaje i usluge.[5] Također, *Prijedlogom programa* predviđeno je pokretanje nacionalnog projekta digitalizacije

---

[4] U dijelu kasnije donesenih dokumenata i smjernica (ali i u nekim stručnim radovima na tu temu) navedena strategija spominje se kao jedan od krovnih nacionalnih dokumenata kojima se strateški usmjerava razvoj digitalizacije (i knjižničarske djelatnosti uopće). Potrebno je naglasiti kako se ona, iako javno objavljena, ne može smatrati službeno prihvaćenim dokumentom. Prema podacima iz uvoda publikacije *Strategija kulturnog razvitka. Dokument.* koju je Ministarstvo kulture objavilo 2003. godine. Ured za strategiju Vlade Republike Hrvatske u prosincu 2001. godine objavio je dokument pod naslovom *Hrvatska u 21. stoljeću. Kultura,* navodeći u njemu kako je riječ o strateškom dokument koji su Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski sabor prihvatili u siječnju 2002. godine. Međutim, iako je Hrvatski sabor u siječnju 2002. godine doista raspravio Prijedlog Strategije, u donesenom Zaključku kojim je podržao Prijedlog Stragije navodi se i kako će se primjedbe, prijedlozi, mišljenja i sugestije iznesene u raspravi na radnim tijelima i na plenarnoj sjednici uputiti Vladi Republike Hrvatske da ih uzme u obzir pri izradi i donošenju Strategije "Kulturni razvitak - Hrvatska u 21. stoljeću", koju Vlada Republike Hrvatske nije donijela.

[5] Ministarstvo kulture RH. Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. URL: www.kultura.hr/content/download/590/7857/file/nacprogramdigit.pdf

arhivske, knjižnične i muzejske građe *Hrvatska kulturna baština*. Prijedlog programa je 2006. godine predstavljen u Ministarstvu kulture i dobio podršku ministra.

Vlada Republike Hrvatske je 2006. godine prihvatila *Strategiju razvoja širokopojasnog pristupa Internetu do 2008. godine* kao i Akcijski plan provedbe te Strategije za 2007. godinu *(Akcijski plan)*, u koji je, kao jedna od kontinuiranih aktivnosti, uvrštena i provedba *Nacionalnog projekta digitalizacije hrvatske kulturne baštine* (arhivske, muzejske i knjižnične građe), čime su aktivnosti sadržane u *Prijedlogu programa* dobile i formalnu institucionalnu podršku.

Slijedeći *Akcijski plan*, pokrenut je trogodišnji pilot-projekt *Hrvatska kulturna baština* čiji su nosioci bili Ministarstvo kulture, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Hrvatski državni arhiv i Muzejsko-dokumentacijski centar. Cilj projekta bio je stvaranje središnjeg mrežnog mjesta, portala *kultura.hr*, na kojem bi se objedinio skup digitalnih zbirki nacionalno relevantnog sadržaja kulturne baštine te ga učiniti široko dostupnim i pretraživim. S obzirom na nepostojanje normi i smjernica za provedbu digitalizacije i upravljanje digitalnim zbirkama, u sklopu projekta bilo je potrebno definirati smjernice i upute za digitalizaciju te druge informacije važne institucijama i nosiocima projekata koji se bave ili žele baviti digitalizacijom arhivske, knjižnične i muzejske građe. Radne skupine na projektu u tu su svrhu pripremile *Smjernice za pripremu projekta digitalizacije*, te radne verzije *Smjernica za odabir građe za digitalizaciju* i *Smjernica za odabir formata datoteka za pohranu i korištenje*. Na sjednicama Vijeća projekta[6] koje su se od 2007. do 2013. godine održale ukupno 11 puta, razmatrani su potrebni uvjeti za njegov razvoj i usklađivanje s dokumentima i preporukama Europske Unije, kao i implementacija digitaliziranih sadržaja u portal *Europeana*.

Po završetku pilot-projekta 2009. godine, portal *kultura.hr* osiguravao je pristup prema više od 300.000 stranica knjiga, 50.000 stranica časopisa, 70 sati zvučnih zapisa, 200.000 stranica novina, 60.000 fotografija te 5.000 dokumenata[7].

[6] Ministarstvo kulture RH. Sažetak 8. sjednice Vijeća projekta „Hrvatska kulturna baština“, 17. studenog 2016. URL: www.min-kulture.hr/default.aspx?id=3793
[7] Seiter-Šverko, D. Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe i projekt "Hrvatska kulturna baština". // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55 (2013), 2 ; str. 5-15.

Iako je trebao osigurati pristup i pretraživost digitalizirane hrvatske kulturne baštine širokom krugu korisnika, kao i sadržavati jasne upute za provođenje digitalizacijskih projekata, portal *kultura.hr* nije zaživio kao mrežno mjesto na kojem bi bile objedinjene digitalne zbirke hrvatskih baštinskih ustanova[8]. Poveznice na portalu ne rade, a dokumenti i smjernice su nedostupni, kao i sadržaji nekoć dostupnih digitaliziranih zbirki.

Vijeće projekta *Hrvatska kulturna baština* započelo je 2013. godine s izradom *Strategije digitalizacije hrvatske kulturne baštine do 2020. godine* kojom bi se trebalo definirati načine i pravila digitalizacije muzejske, arhivske, knjižnične i audiovizualne građe prema standardima europske digitalne knjižnice *Europeane*. Prema toj se *Strategiji* planira do 2020. godine uspostava nacionalnog informacijskog sustava koji će omogućiti integrirano pretraživanje i pristup digitalnoj kulturnoj baštini, agregaciju metapodataka i interoperabilnost sustava koji se koriste u pojedinim djelatnostima. Također, iz bilješki sa sjednica Vijeća projekta[9] vidljivo je da je planirana uspostava nove infrastrukture što uključuje uspostavu mreže repozitorija, sustava agregacije, dodjelu jedinstvenih identifikatora digitalnim objektima i nove modele poslovanja.

Donošenje *Strategije digitalizacije kulturne baštine* predviđeno je i *Strateškim planom Ministarstva kulture 2016.-2018.*[10] Prema Strateškom planu izradit će se nacionalna infrastruktura za digitalizaciju kulture s Ministarstvom kulture kao koordinativnim tijelom na nacionalnoj i europskoj razini pri čemu se ističe uska suradnja s europskom digitalnom knjižnicom *Europeanom*, osobito na izradi i usklađivanju standarda i smjernica za procese digitalizacije kulturne baštine.

U *Strategiji zaštite očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike*

[8] Prema podacima na portalu *kultura.hr*, posljednji sadržaji u zbirkama dodani su u veljači 2008. godine.
[9] Ministarstvo kulture RH. Sažetak 3. sjednice Vijeća projekta „Hrvatska kulturna baština“, 09. siječnja 2013. URL: www.min-kulture.hr/default.aspx?id=8515
[10] U prethodnom *Strateškom planu* za razdoblje 2015. - 2017. navodi se da je *Strategija* već donesena

Hrvatske (2011. – 2015.)[11], koju je 2011. godine donijelo Ministarstvo kulture, ističe se potreba identificiranja i evidentiranja baštinskih zbirki arhiva, knjižnica i muzeja, njihova digitalizacija te izrada novog informatičkog sustava koji bi povezivao baze baštinskih ustanova i prezentirao ih na zajedničkom portalu.

Hrvatsko knjižnično vijeće koje djeluje pri Ministarstvu kulture usvojilo je i stavilo na *e-savjetovanje* sa zainteresiranom javnošću *Nacrt strategije hrvatskog knjižničarstva 2016. – 2020.* u kojem je predviđen niz mjera vezanih uz digitalizaciju građe u knjižnicama s krajnjim ciljem - razvojem portala Hrvatska digitalna knjižnica[12]. Prvotno najavljena kao *Strategija hrvatskog knjižničarstva 2015. – 2020.*, uz četiri radne skupine imenovane 2013. godine za izradu nacrta strategije, do danas nije završena.

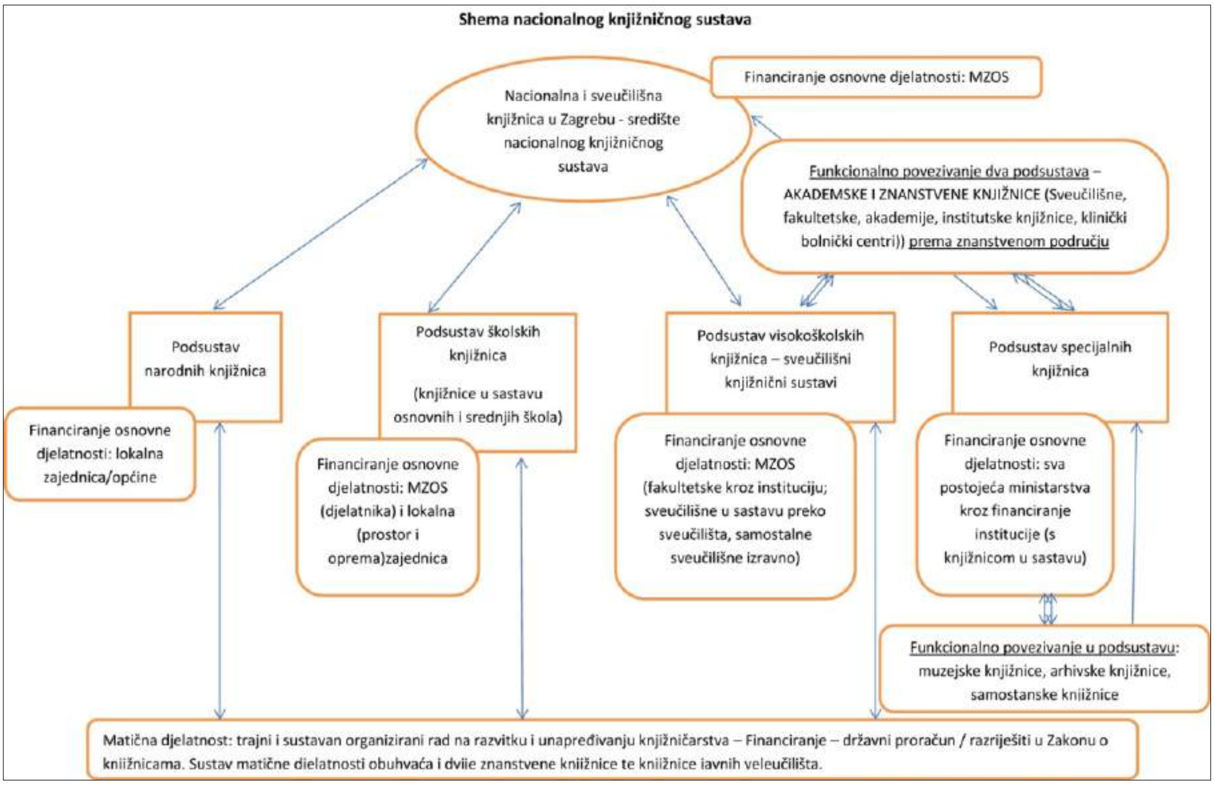
U nacrtu *Strategije e-Hrvatska 2020*, čije se donošenje očekuje krajem 2016. godine, također je najavljeno je donošenje *Strategije digitalizacije kulturne baštine 2020*, uz naglašavanje važnosti otvaranja podataka iz područja kulture – muzeja, arhiva i knjižnica i uključivanje tih digitaliziranih informacija u europske portale.

[11] Ministarstvo kulture RH. Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.–2015. URL: http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/bastina/STRATEGIJA_BASTINE_VRH.pdf
[12] Nacrt strategije hrvatskog knjižničarstva 2016-2020. URL: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=1850.

2. PREGLED PROJEKATA DIGITALIZACIJE KULTURNE BAŠTINE I KNJIGA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Istraživanje projekata digitalizacije kulturne baštine i knjiga u Republici Hrvatskoj provedeno je u razdoblju od svibnja do listopada 2016. godine, a njegov cilj bio je izraditi pregled relevantnih projekata digitalizacije, s posebnim naglaskom na digitalizaciju knjige kao užeg segmenta knjižnične građe, te utvrditi u kojoj se mjeri i na koji način posvećuje pažnja digitalizaciji knjige u hrvatskim knjižnicama.

Prema *Nacrtu Strategije hrvatskog knjižničarstva 2016-2020*, u Republici Hrvatskoj djeluje 1731 knjižnica koje prema vrsti možemo podijeliti na: 1 nacionalnu knjižnicu, 137 visokoškolskih knjižnica, 4 općeznanstvene, 162 specijalne, 14 samostanskih, 249 narodnih knjižnica te 1178 školskih knjižnica.

Izvor: Nacrt Strategije hrvatskog knjižničarstva 2016.–2020.

Glavna zadaća knjižnica kao najraširenijeg oblika kulturnih i informacijskih ustanova je omogućiti slobodan pristup informacijama svim korisnicima kroz raznovrsnu građu koju posjeduju. Prema *Zakonu o pravu na pristup informacijama*[13] tijela javne vlasti, u koja se ubrajaju i knjižnice, obvezna su putem otvorenosti i javnosti svoga djelovanja osigurati fizičkim i pravnim osobama slobodnu i besplatnu dostupnost informacija koje posjeduju, uz mogućnost njihove ponovne uporabe[14]. Također, knjižnice su dužne u svrhu poticanja i olakšavanja ponovne uporabe informacija na lako pretraživ način objaviti informacije za ponovnu uporabu, zajedno s metapodacima (podacima o podacima, odnosno podacima koji opisuju

[13] Zakon o pravu na pristup informacijama, "Narodne novine", broj 25/13. i 85/15.
[14] Ponovna uporaba znači uporabu informacija tijela javne vlasti od strane fizičkih ili pravnih osoba, u komercijalnu ili nekomercijalnu svrhu različitu od izvorne svrhe za koju su informacije nastale, a koja se ostvaruje u okviru zakonom ili drugim propisom određenog djelokruga ili posla koji se uobičajeno smatra javnim poslom.

karakteristike nekog izvora), u strojno čitljivom[15] i otvorenom obliku[16], u skladu s otvorenim standardima.

S druge strane, *Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima*[17] koji knjižnicama omogućuje reproduciranje primjerka djela koje posjeduje[18], a koje podliježe autorskopravnoj zaštiti, istovremeno ograničava njegovo objavljivanje na javno dostupnim mrežnim mjestima. Digitalizirana djela, u ovom slučaju knjige koje podliježu autorskopravnoj zaštiti, mogu se koristiti u privatne svrhe, na računalima u prostoru knjižnice i pod posebnim uvjetima, bez dopuštenja i naknade autoru[19]. Za stavljanje djela na raspolaganje javnosti potrebno je dopuštenje autora ili nositelja prava[20] kojeg je često teško utvrditi, što (kao i u većini drugih europskih država) predstavlja ključno ograničenje za masovniju digitalizaciju knjiga iz fonda knjižnica.

Istraživanje je prvenstveno bilo usmjereno na narodne knjižnice, koje su nakon školskih najrašireniji oblik knjižnica (u Hrvatskoj postoji ukupno 249 narodnih knjižnica, a organizirane su kao samostalne knjižnice (141 knjižnica), u sastavu drugih knjižnica (77 knjižnica) ili u sastavu drugih ustanova (31 knjižnica). Narodne knjižnice javne su ustanove čiji su osnivači jedinice lokalne samouprave, smještene su u različitim sredinama, dostupne svim kategorijama stanovništva te svoje zadaće i ciljeve prilagođavaju prema potrebama zajednice. Osim njihove temeljne zadaće osiguravanja pristupa različitim vrstama informacija, jedan od strateških ciljeva narodnih knjižnica jest i pružanje on-line usluga, a sukladno odredbama *Zakona o pravu na pristup informacijama*, narodne knjižnice su kao tijela javne vlasti dužne omogućiti pristup informacijama i putem interneta.

Pretraživanjem adresara hrvatskih narodnih knjižnica[21] te drugih dostupnih izvora[22], pronađeno je 144 web-stranica knjižnica dok ih ostale knjižnice nemaju ili one za vrijeme provođenja istraživanja nisu bile u funkciji.

Istraživanje je obuhvatilo Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu te dio knjižnica u sklopu specijalnih i sveučilišnih knjižničnih podsustava - knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Hrvatska knjižnica za slijepe, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, sveučilišne knjižnice u Puli, Rijeci, Splitu, Zadru te repozitorije SRCA (ARA, hrcak.hr, dabar.hr, e-lektire…), nezavisne pružatelje digitaliziranih sadržaja na pojedinačnim web stranicama i portale posvećene kulturi (culturenet.hr).

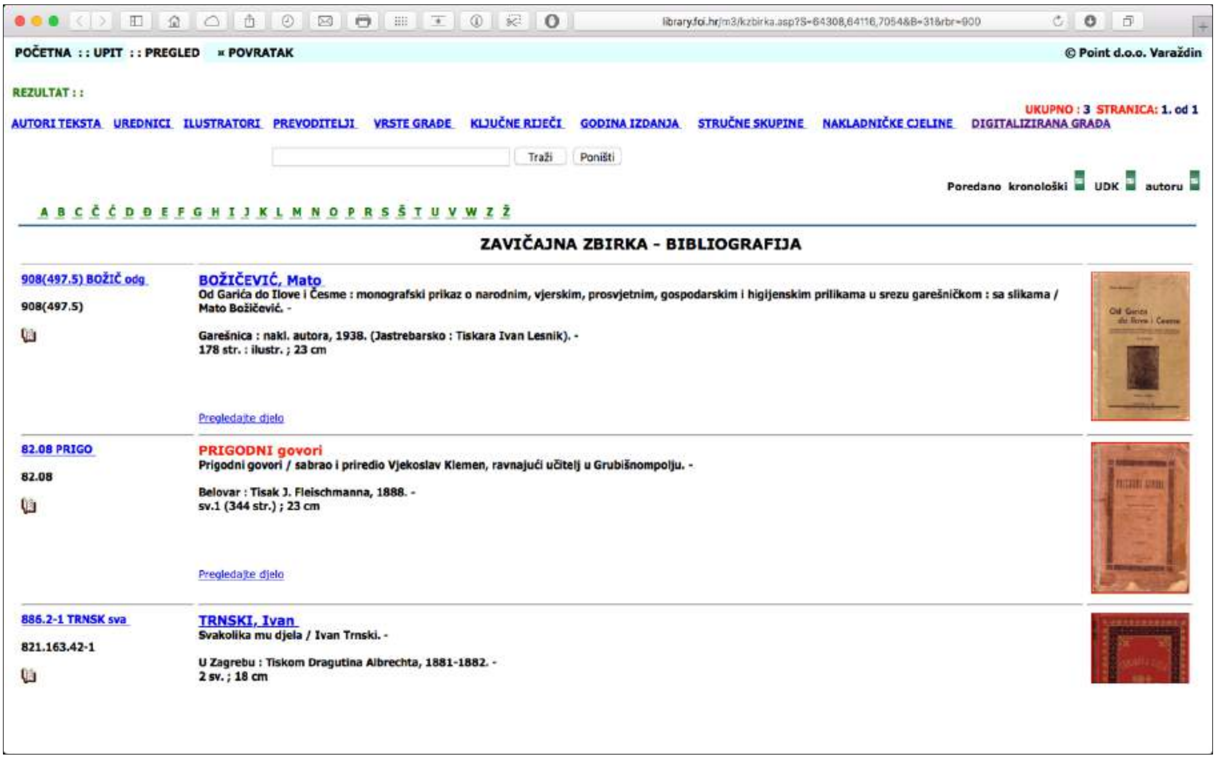
---

[15] Strojno čitljiv oblik je oblik datoteke strukturiran tako da ga programska aplikacija može lako identificirati, prepoznati i iz njega izdvojiti određene podatke, uključujući pojedinačne podatke i njihovu unutarnju strukturu.
[16] Otvoreni oblik je oblik datoteke koji je neovisan o korištenoj platformi i dostupan javnosti bez ograničenja koja bi priječila ponovnu uporabu.
[17] Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, "Narodne novine", broj 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13, 127/14
[18] U najviše jednom primjerku i na bilo koju podlogu.
[19] Horvat, A.; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2013.
[20] ilustratori, prevoditelji, nasljednici nositelja prava i dr.
[21] Portal narodnih knjižnica *knjiznica.hr*
[22] Popis tijela javne vlasti, izvještaji NSK o projektima digitalizacije u narodnim knjižnicama, popis zavičajnih baštinskih zbirki NSK, web-stranica Festivala hrvatskih digitalizacijskih projekata, Metelwin – hrvatska digitalna knjižnica, izvještaji Ministarstva kulture o dodijeljenim sredstvima digitalizacijskim projektima

2.1. PREGLED DIGITALIZACIJSKIH POJEKATA U NARODNIM KNJIŽNICAMA

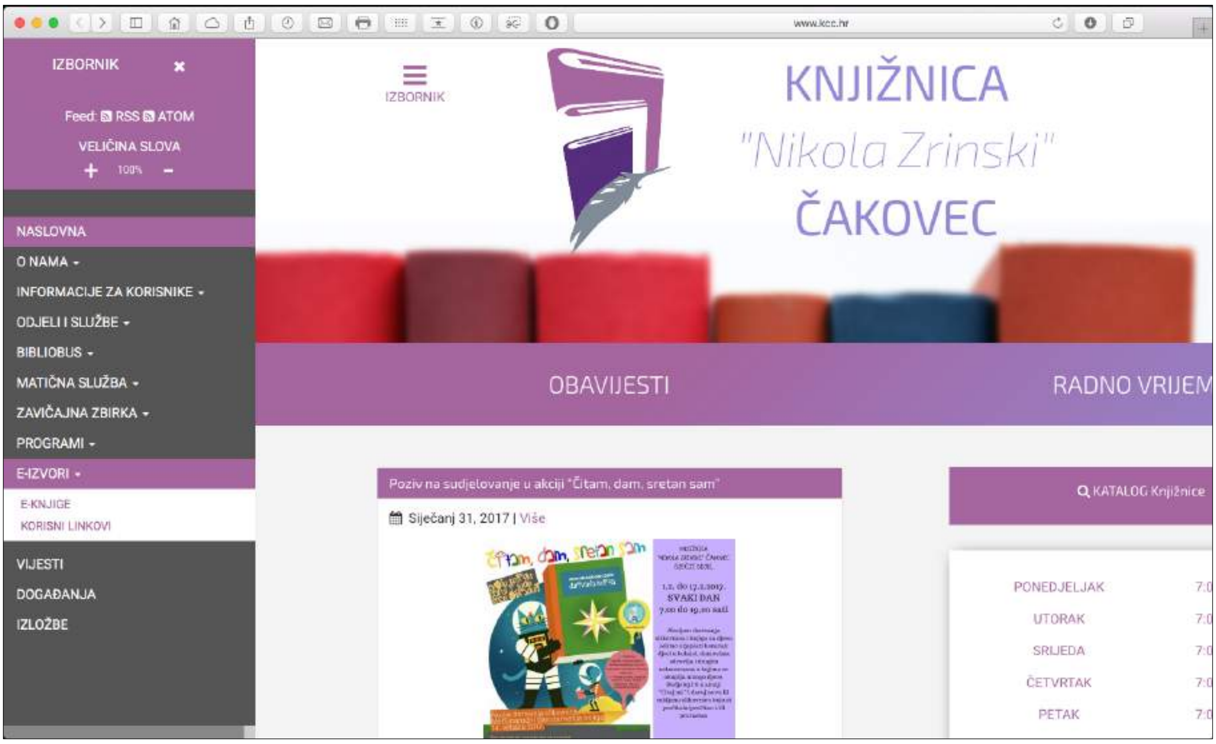
Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar

Web:	http://www.knjiznica-bjelovar.hr/
Web digitalne zbirke:	http://library.foi.hr/m3/kzbirka.asp?S=64308,64116,7054&B=31&rbr=900
Godina formiranja zbirke:	Podatak nije pronađen
Opis:	Digitalizirane knjige iz Zavičajne zbirke Bjelovariana
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	20
Formati dokumenata:	skenirano, PDF
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Ne

Knjižnica “Nikola Zrinski”, Čakovec

Web:	http://www.kcc.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.kcc.hr/zavicajna-zbirka/
Godina formiranja zbirke:	2014.
Opis:	Zavičajna zbirka "Insulana" obuhvaća bibliotečni zavičajni materijal, od kojih veći dio dolazi iz privatnih ostavština. S obzirom na to da tijekom istraživanja preko poveznica na stranicama nije bilo moguće pristupiti sadržaj zavičajnih zbirki, ne može se utvrditi točan sadržaj digitalizirane baštinske građe. Također, web-stranica sadrži poveznice na stranicu s e-knjigama koja je prazna
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	Podatak nije pronađen
Formati dokumenata:	Podatak nije pronađen
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Ne

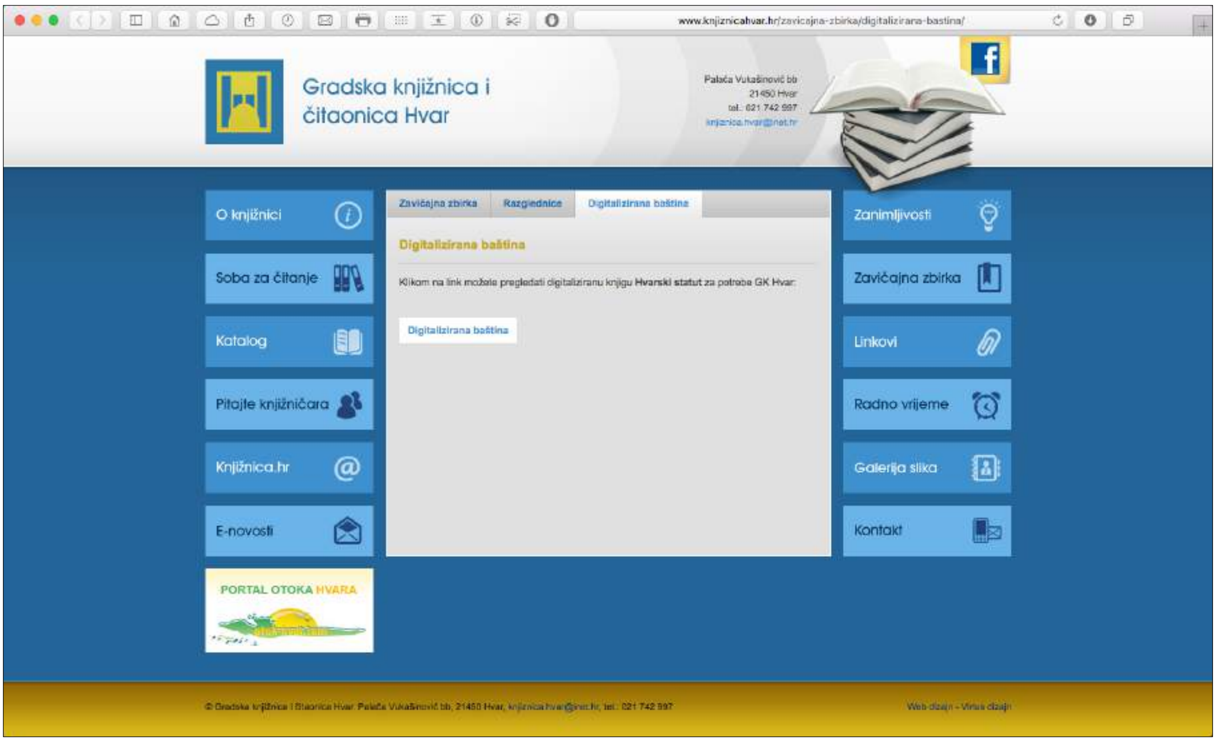
Općinska narodna knjižnica Drenovci

Web:	http://www.knjiznica-drenovci.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.knjiznica-drenovci.hr/digitalizirana-zavicajna-zbirka/
Godina formiranja zbirke:	2011.
Opis:	Digitalizirana zavičajna zbirka (knjige, časopisi)
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	5
Formati dokumenata:	skenirano
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Ne

Gradska knjižnica i čitaonica Hvar

Web:	http://www.knjiznicahvar.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.knjiznicahvar.hr/zavicajna-zbirka/digitalizirana-bastina/
Godina formiranja zbirke:	2009.
Opis:	Digitalna zbirka sadrži izbor građe iz Zavičajne zbirke (knjiga, zbirka razglednica)
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	1 + zbirka razglednica
Broj digitaliziranih knjiga:	1
Formati dokumenata:	skenirano, PDF
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Ne

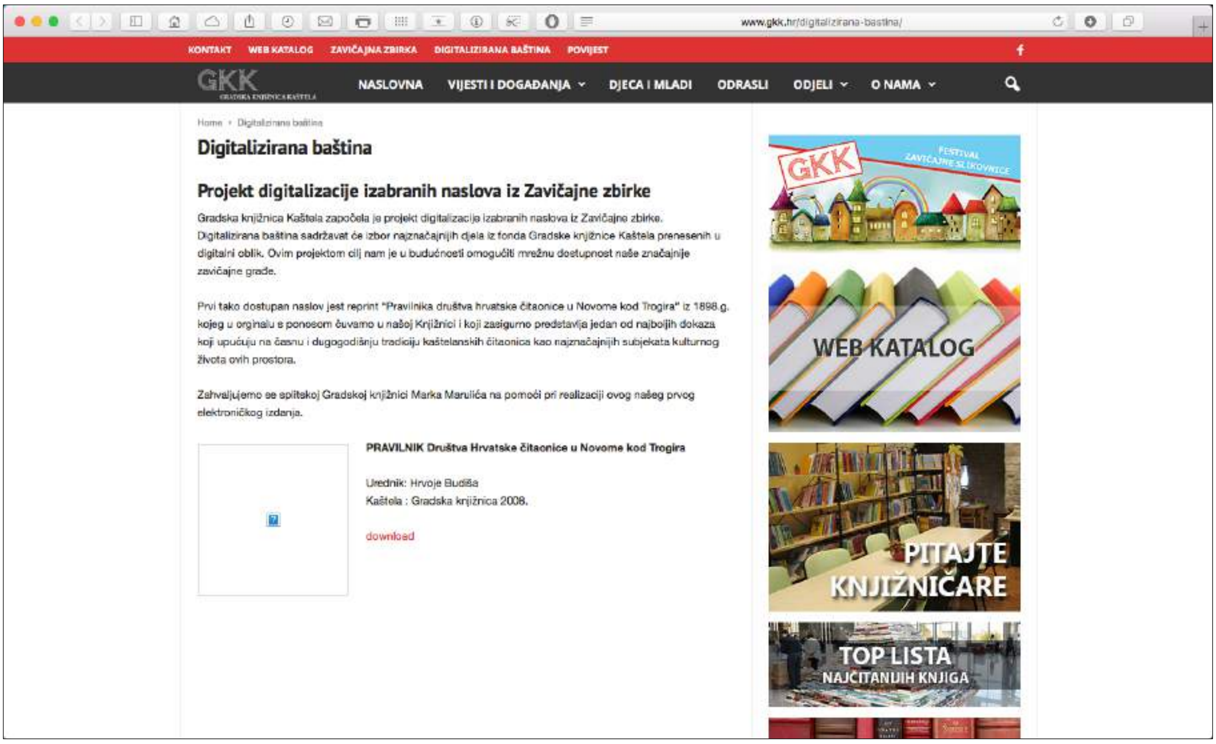
Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, Karlovac

Web:	http://www.gkka.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.gkka.hr/?page_id=129
Godina formiranja zbirke:	2003.
Opis:	Digitalna knjižnica sadrži digitalizirani karlovački tisak (sve brojeve "Karlovačkog tjednika" objavljene od 1953. do 1980. godine), poveznicu na sedam članaka o Domovinskom ratu objavljenih u časopisu "Svjetlo" koji se nalaze na web-stranicama Matice Hrvatske) te naslove iz Zavičajne zbirke.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	3
Formati dokumenata:	GIF
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Djelomično

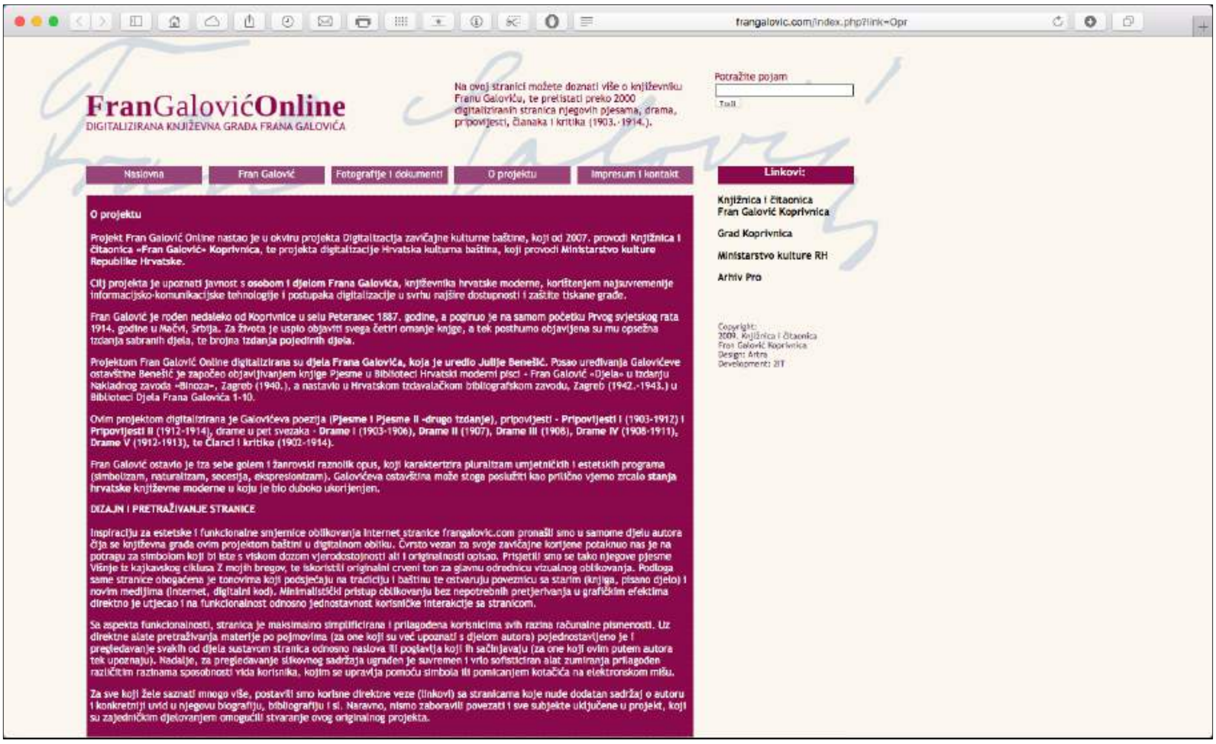
Gradska knjižnica Kaštela

Web:	http://www.gkk.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.gkk.hr/digitalizirana-bastina/
Godina formiranja zbirke:	2008.
Opis:	Projekt digitalizacije odabranih naslova iz Zavičajne zbirke Knjižnice.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	1 (poveznicu na knjigu nije moguće otvoriti)
Formati dokumenata:	PDF
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Ne

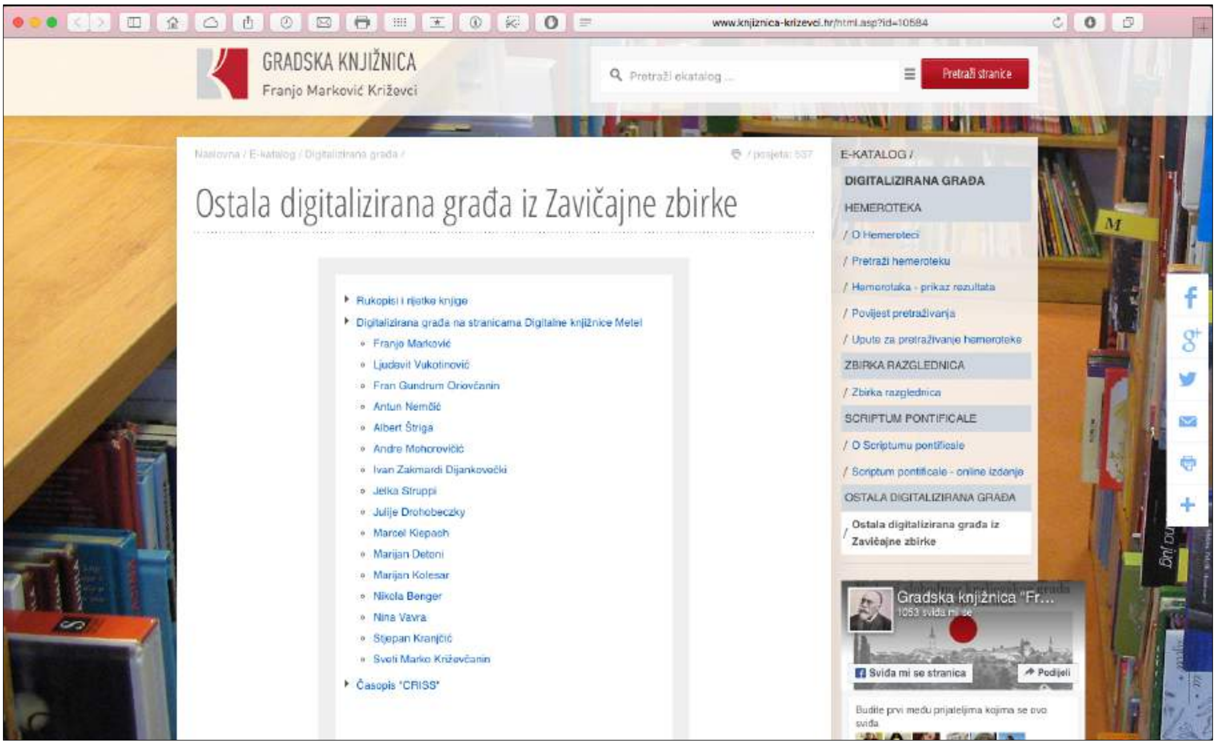
Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica

Web:	http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica
Web digitalne zbirke:	http://frangalovic.com/index.php?link=Opr
Godina formiranja zbirke:	2007.
Opis:	Digitalna zbirka „Fran Galović Online“ sadrži preko 2000 digitaliziranih stranica njegovih pjesama, drama, pripovijesti, članaka i kritika.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	10
Formati dokumenata:	JPG
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Djelomično

Gradska knjižnica “Franjo Marković”, Križevci

Web:	http://www.knjiznica-krizevci.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.knjiznica-krizevci.hr/html.asp?id=10584
Godina formiranja zbirke:	2003.
Opis:	Digitalna zbirka sadrži dio građe iz Zavičajne zbirke Crisiensia: rukopise, rijetke knjige, izbor iz hemeroteke, razglednice, pozivnice i stare dokumente.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	16
Formati dokumenata:	Skenirano
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Ne

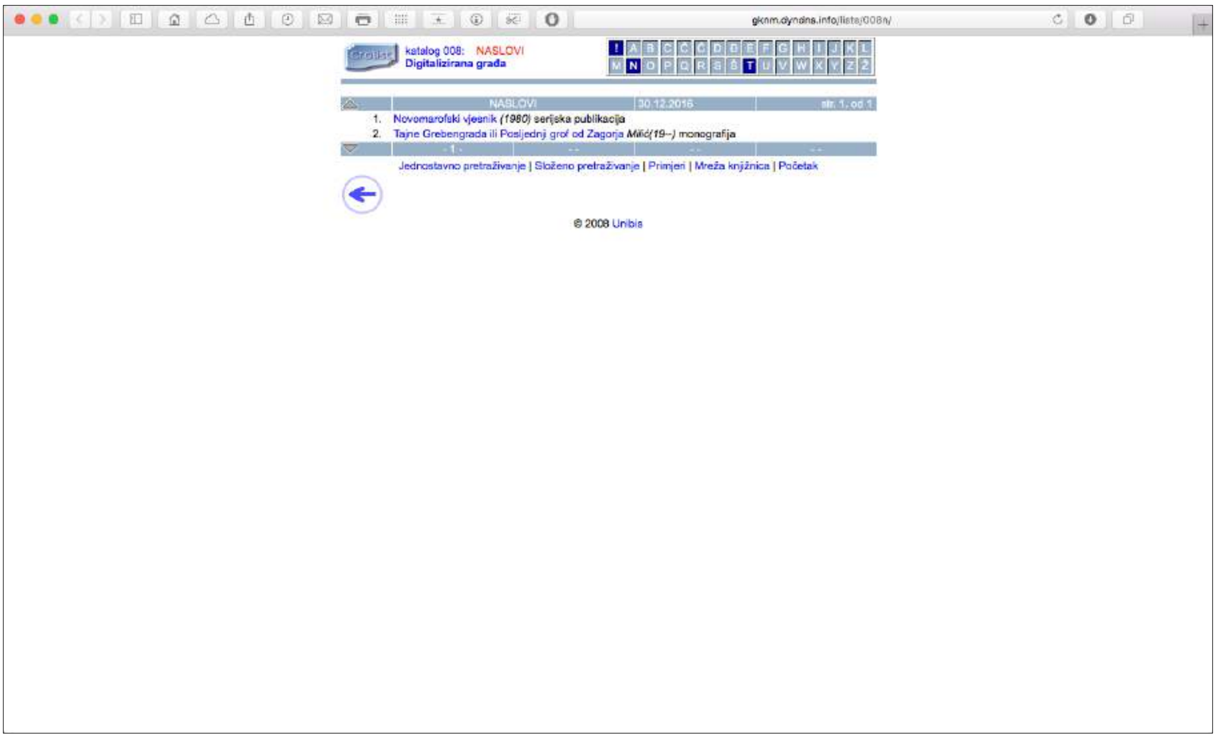
Gradska knjižnica i čitaonica "Mladen Kerstner" Ludbreg

Web:	http://www.knjiznica-ludbreg.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.knjiznica-ludbreg.hr/e-knjiga/index.htm
Godina formiranja zbirke:	Podatak nije pronađen
Opis:	Digitalizirane knjige
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	3
Broj digitaliziranih knjiga:	3
Formati dokumenata:	PDF
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Da

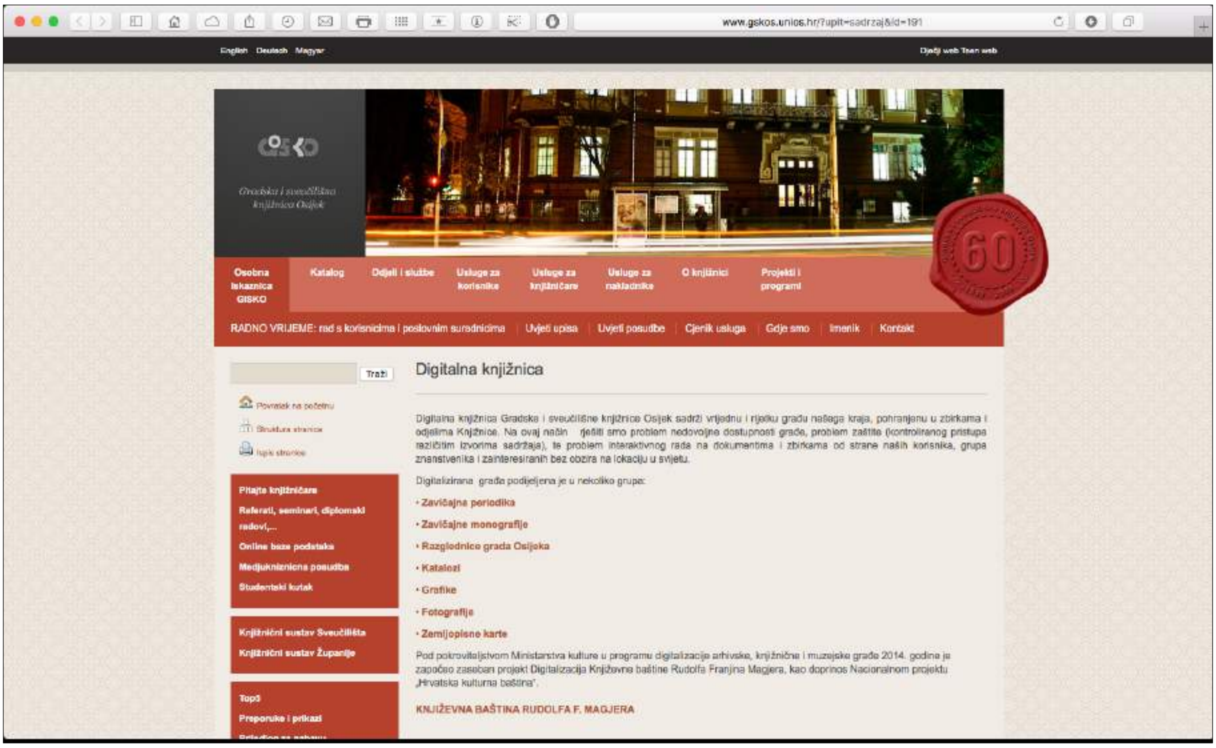
Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof

Web:	http://www.gknm.hr/
Web digitalne zbirke:	http://gknm.dyndns.info/liste/008n/
Godina formiranja zbirke:	2010.
Opis:	Digitalna zbirka sadrži naslove iz Zavičajne zbirke
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	1
Formati dokumenata:	Skenirano, PDF
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Da

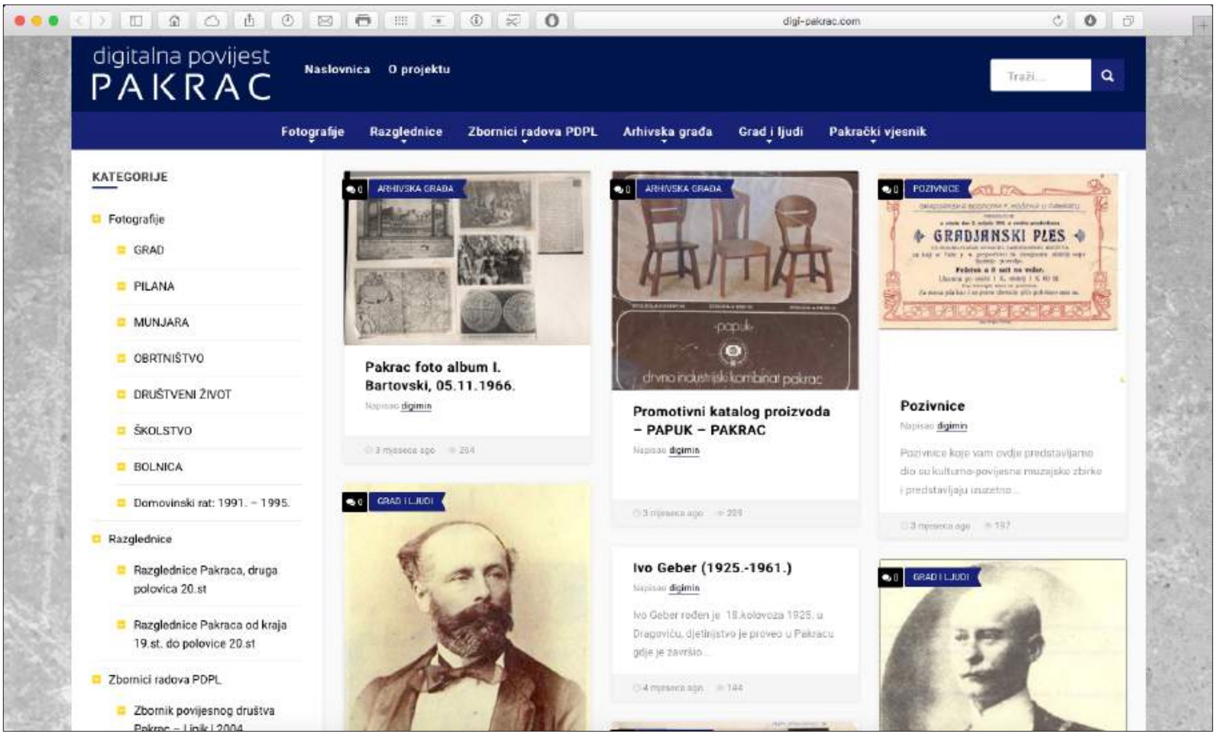
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Web:	http://www.gskos.unios.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.gskos.unios.hr http://magjer.gskos.hr/
Godina formiranja zbirke:	2011.
Opis:	Digitalna knjižnica sadrži vrijednu i rijetku građu Knjižnice (zavičajna periodika, zavičajne monografije, razglednice, katalozi, grafike, fotografije, zemljopisne karte). Osim digitalizirane zavičajne zbirke, Knjižnica vodi i poseban projekt digitalizacije književne baštine Rudolfa Franjina Magjera.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	38
Formati dokumenata:	PDF
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Da

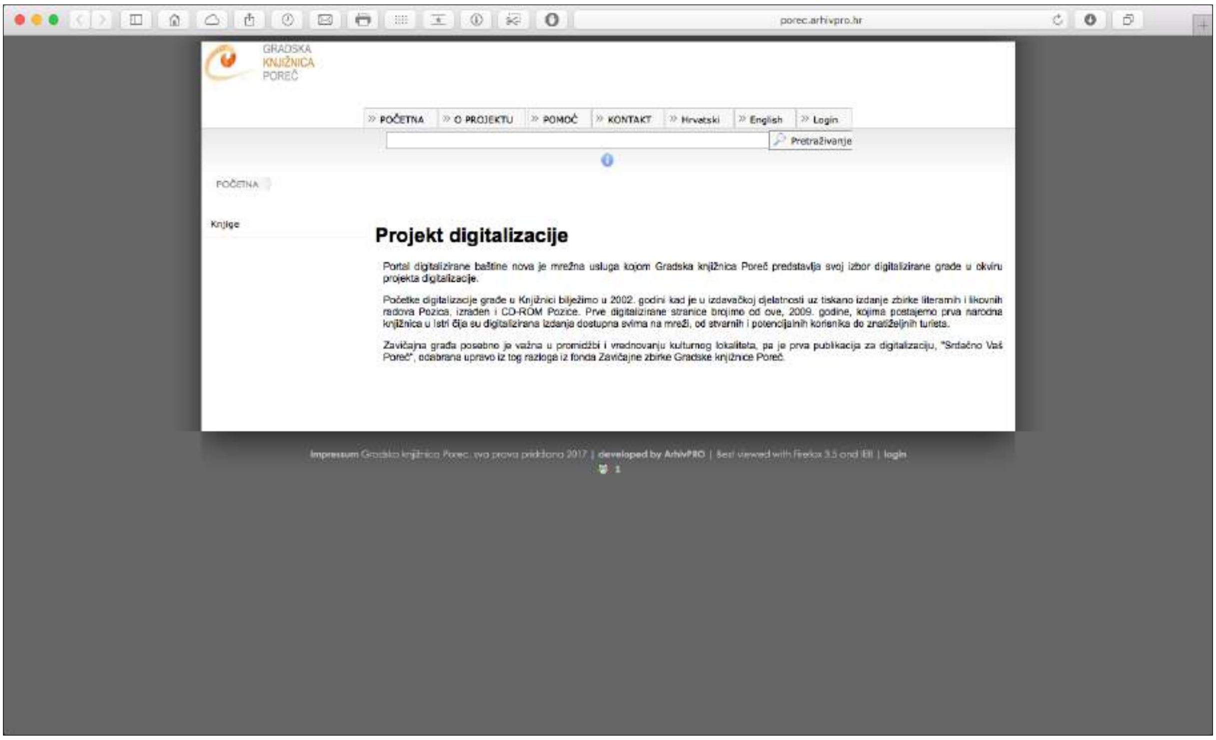
Gradska knjižnica Pakrac

Web:	http://www.knjiznica-pakrac.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.digi-pakrac.com/
Godina formiranja zbirke:	podatak nije pronađen
Opis:	Projekt „Digitalna povijest Pakraca“ realiziran je u suradnji s Muzejom grada Pakraca, a sadrži novine, razglednice, fotografije, arhitektonske nacrte, arhivsku građu, zbornike Povijesnog društva Pakrac Lipik
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	6
Formati dokumenata:	skenirano, FLASH
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Ne

Gradska knjižnica Poreč

Web:	http://www.knjiznicaporec.hr/
Web digitalne zbirke:	http://porec.arhivpro.hr/
Godina formiranja zbirke:	2009.
Opis:	Digitalna zbirka sadrži izbor građe iz Zavičajne zbirke.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	11
Broj digitaliziranih knjiga:	11
Formati dokumenata:	PDF
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Da

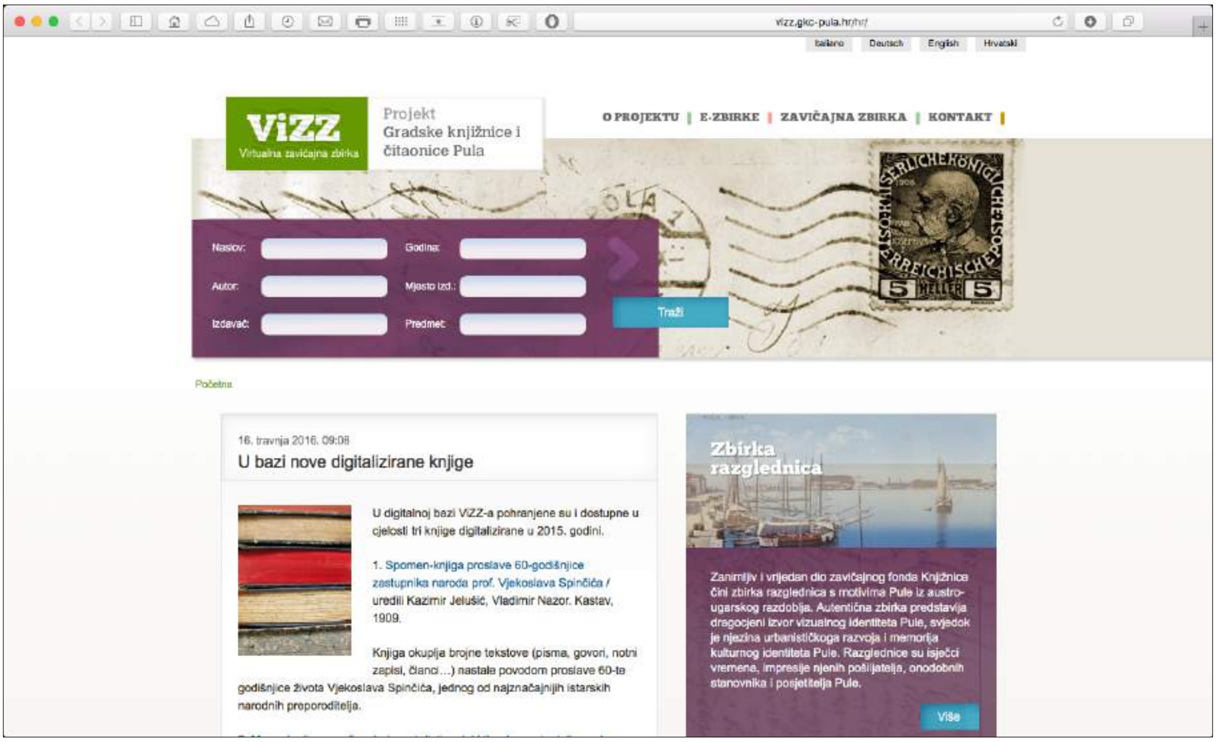
Gradska knjižnica i čitaonica Požega

Web:	http://www.gkpz.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.gkpz.hr/digitalna-bastina
Godina formiranja zbirke:	2009.
Opis:	Digitalna zbirka sadrži izbor građe Zavičajne zbirke "Possegana" (knjige, fotografije naslovnica, razglednice te uskrsne čestitke iz ostavštine Julija Kempfa).
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	3 + zbirka razglednica i naslovnica
Broj digitaliziranih knjiga:	3
Formati dokumenata:	skenirano
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Djelomična (moguće je preuzimanje stranicu po stranicu)

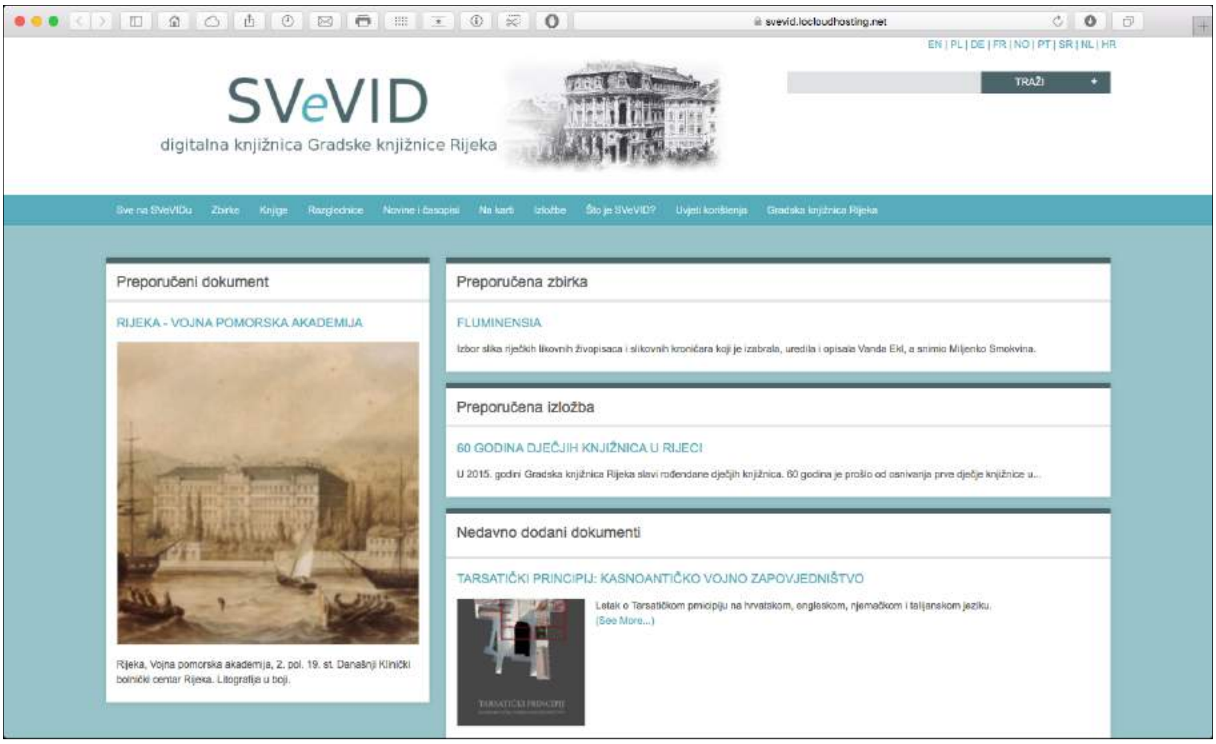
Gradska knjižnica i čitaonica Pula

Web:	http://www.gkc-pula.hr/
Web digitalne zbirke:	http://vizz.gkc-pula.hr/hr/
Godina formiranja zbirke:	2009.
Opis:	Projekt digitalizacije zavičajne knjižnične građe (razglednice, notni zapisi, knjige)
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	17
Broj digitaliziranih knjiga:	17
Formati dokumenata:	JPG
Mogućnost pretraživanja:	Da (katalog)
Mogućnost preuzimanja:	Djelomična (moguće je preuzimanje stranicu po stranicu)

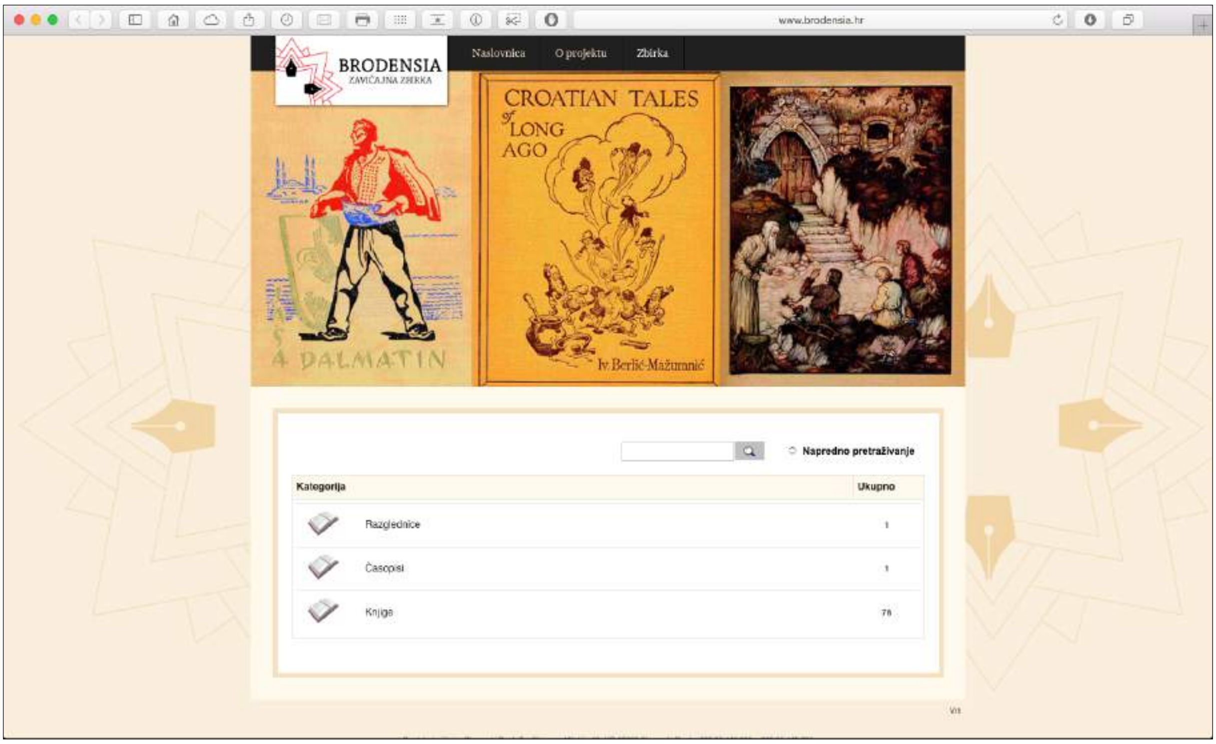
Gradska knjižnica Rijeka

Web:	http://www.gkr.hr/
Web digitalne zbirke:	https://svevid.locloudhosting.net/
Godina formiranja zbirke:	2013.
Opis:	SVeVID – digitalna knjižnica Gradske knjižnice Rijeka obuhvaća građu zavičajne zbirke, stručnu literaturu važnu za lokalno stanovništvo (novine, knjige, časopisi, razglednice, izložbe…)
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	1777
Broj digitaliziranih knjiga:	20
Formati dokumenata:	PDF
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Da

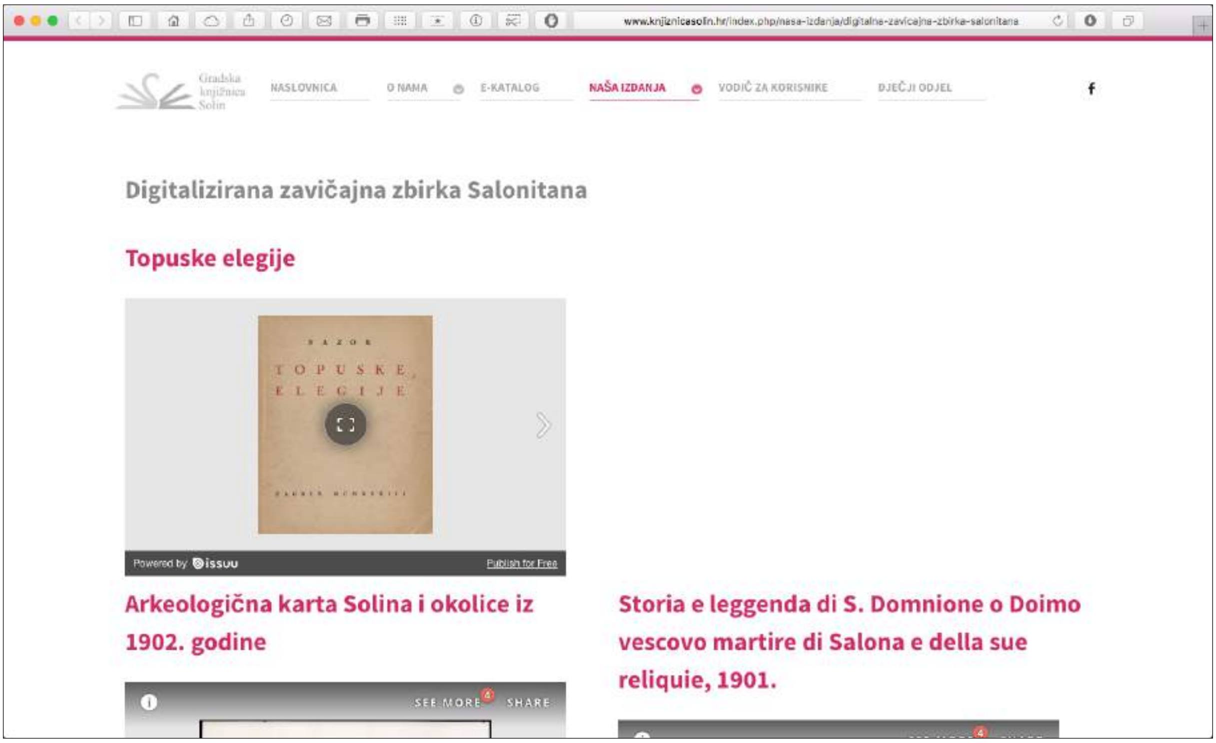
Gradska knjižnica Slavonski Brod

Web:	http://www.gksb.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.brodensia.hr/
Godina formiranja zbirke:	2015.
Opis:	Projekt digitalizacije Zavičajne zbirka Brodensia (knjige, razglednice i časopisi)
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	78 + zbirka razglednica
Broj digitaliziranih knjiga:	77
Formati dokumenata:	PDF
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja knjiga:	Da

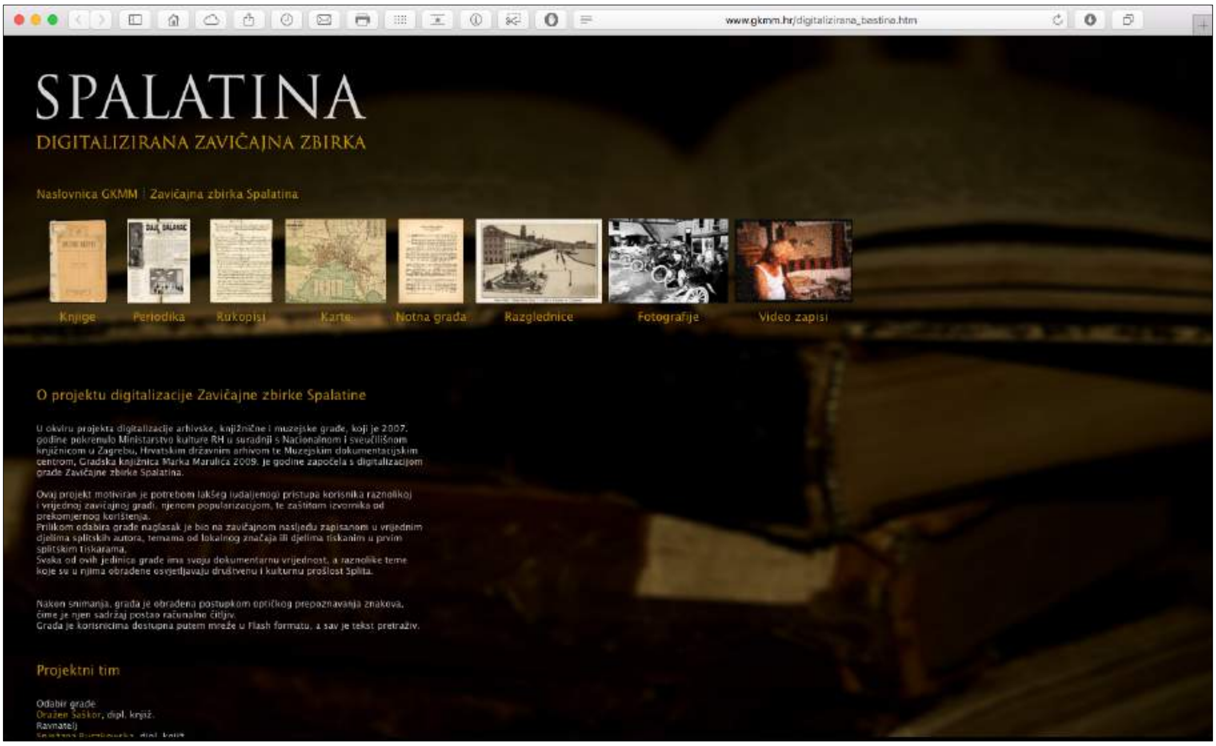
Gradska knjižnica Solin

Web:	http://www.knjiznicasolin.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.knjiznicasolin.hr/index.php/nasa-izdanja/digitalna-zavicajna-zbirka-salonitana
Godina formiranja zbirke:	2009.
Opis:	Digitalizirana zavičajna zbirka Salonitana (knjige, karta)
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	10
Broj digitaliziranih knjiga:	9
Formati dokumenata:	Skenirano (TIFF), korisnički format PDF
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Ograničena (samo za korisnike servisa issuu.com)

Gradska knjižnica Marka Marulića, Split

Web:	http://www.gkmm.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.gkmm.hr/digitalizirana_bastina.htm
Godina formiranja zbirke:	2009.
Opis:	Digitalizacija građe Zavičajne zbirke Spalatina (knjige, periodika, rukopisi, karte, notna građa, razglednice, fotografije i video zapisi).
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	Podatak nije pronađen
Broj digitaliziranih knjiga:	26 + 1 rukopis
Formati dokumenata:	Skenirano (TIFF), korisnički format PDF
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Ograničena (samo za korisnike servisa issuu.com)

Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović", Varaždin

Web:	http://knjiznica-vz.hr/
Web digitalne zbirke:	http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/
Godina formiranja zbirke:	2009.
Opis:	Digitalna zbirka Warasdiniensia okuplja digitaliziranu građu iz zavičajne zbirke (knjige, novine, časopise, razglednice).
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	476 + zbirka razglednica
Broj digitaliziranih knjiga:	453
Formati dokumenata:	skenirano
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Ne

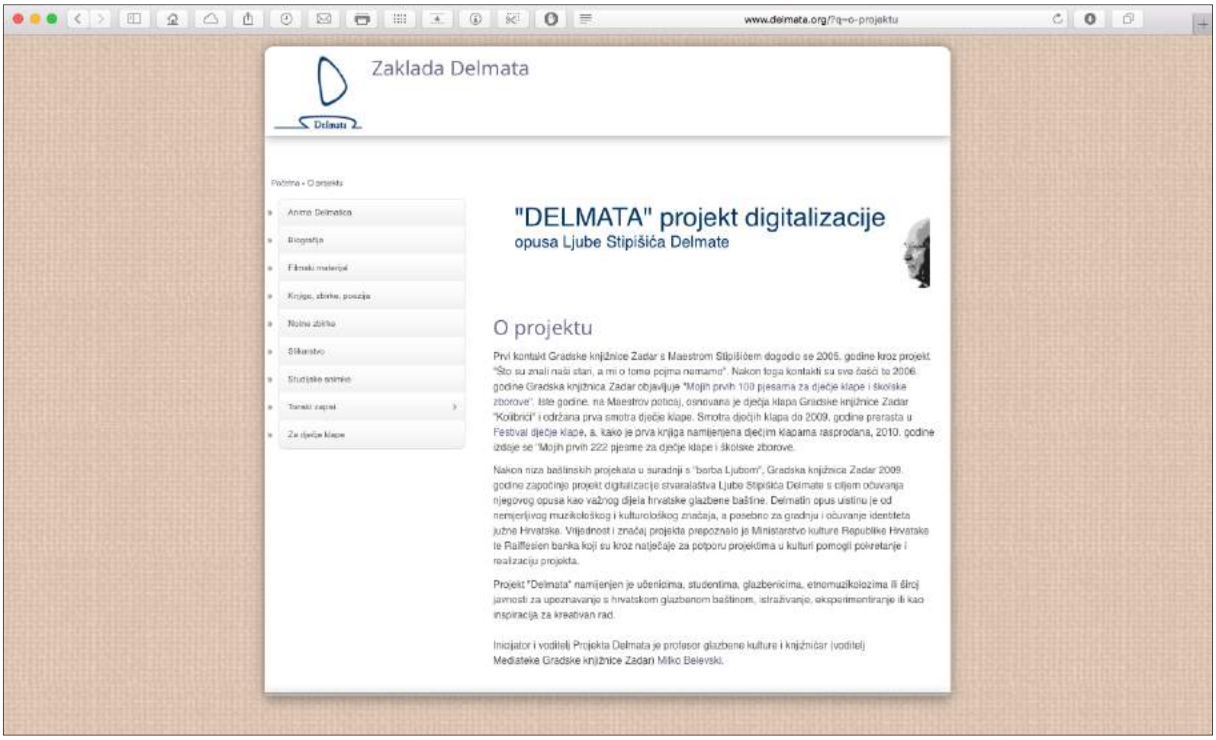
Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci

Web:	http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci
Web digitalne zbirke:	https://library.foi.hr/zbirke/vinkovci/index.php
Godina formiranja zbirke:	2008.
Opis:	Digitalizirane knjige, novine, časopisi iz Zavičajne zbirke Cibaliana.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	42 (1 jedinicu građe čine sva godišta Vinkovačkog lista, koji obuhvaća oko 47.000 kartica skeniranog teksta)
Broj digitaliziranih knjiga:	37
Formati dokumenata:	skenirano
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Ne

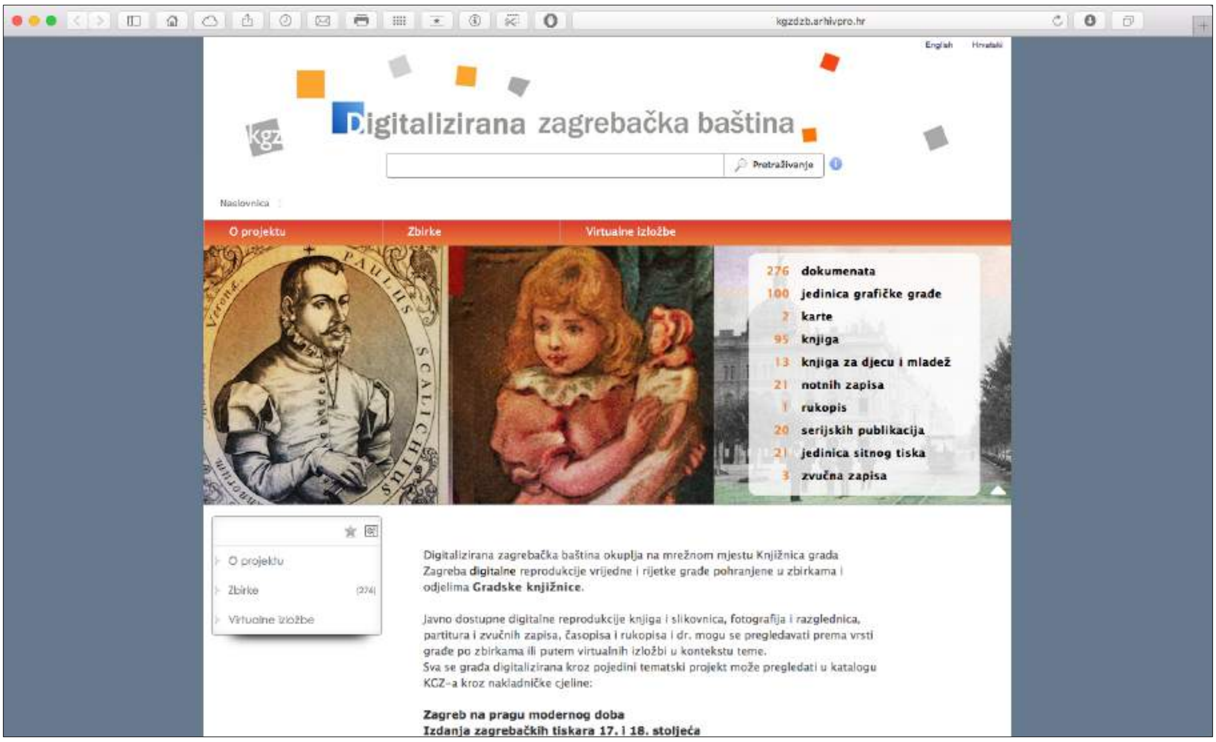
Gradska knjižnica Zadar

Web:	http://www.gkzd.hr/
Web digitalne zbirke:	http://www.delmata.org/
Godina formiranja zbirke:	2009.
Opis:	Digitalna zbirka Delmata - projekt digitalizacije stvaralaštva Ljube Stipišića Delmate s ciljem očuvanja njegovog opusa. Sadrži zvučne zapise izvornih napjeva, notna izdanja i knjige.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	24 + zbirka slika
Broj digitaliziranih knjiga:	10
Formati dokumenata:	PDF
Mogućnost pretraživanja:	Ne
Mogućnost preuzimanja:	Da

Knjižnice grada Zagreba

Web:	http://www.kgz.hr/
Web digitalne zbirke:	http://kgzdzb.arhivpro.hr/
Godina formiranja zbirke:	2008.
Opis:	Projekt Digitalizirana zagrebačka baština – na portalu projekta dostupno je 261 digitalizirano djelo (knjige, časopisi i novine, rukopisi, grafička građa, dopisnica, fotoalbumi, fotografije, razglednice, povelje, diplome, notni zapisi, gramofonske ploče, sitni tisak. Digitalizirana građa dostupna je u Europeani.
Ukupan broj primjeraka digitalizirane građe:	276 (100 jedinica grafičke građe, 2 karte, 95 knjiga, 13 knjiga za djecu i mladež, 21 notnih zapisa, 1 rukopis, 20 serijskih publikacija, 21 jedinica sitnog tiska, 3 zvučna zapisa)
Broj digitaliziranih knjiga:	108
Formati dokumenata:	skenirano (JPG), PDF
Mogućnost pretraživanja:	Da
Mogućnost preuzimanja:	Da

Ostali digitalizacijski projekti narodnih knižnica

Uz nabrojane i istražene digitalizacijske projekte u narodnim knjižnicama, prema izvještajima Ministarstva kulture o financiranju programa iz područja digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe te dokumentima i statistikama Nacionalne i sveučilišne knjižnice o poslovanju i uslugama narodnih knjižnica u RH detektirani su projekti digitalizacije kulturne baštine koji se provode ili bi se trebali provoditi u dijelu narodnih knjižnica. Pretraživanjem njihovih web-stranica utvrđeno je da je riječ o projektima koji obuhvaćaju knjižničnu građu u širem smislu:

- Dubrovačke knjižnice – digitalizacija novina (1457 brojeva političkog tjednika "Crvena Hrvatska" objavljenih u razdoblju 1891.-1914. te 102 izdanja Karnevalskih listova iz prve polovice XX. stoljeća)
- Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik – digitalizacija novina (svi brojevi 33 novina i 8 časopisa koji su izlazili u Šibeniku od kraja XIX. stoljeća do 1947. godine koji se čuvaju u Zavičajnoj zbirci Scibenicensia)
- Gradska knjižnica Crikvenica – digitalizirane razglednice iz Zavičajne zbirke Crikvenice i Selca Pikabit (740 razglednica)
- Gradska knjižnica Đurđevac – digitalizacija novina (digitalizirano je 76 brojeva "Đurđevačkog vjesnika" izašlog u razdoblju 1952.-1954. i 1961.-1962. te 49 brojeva tjednika "Podaravac" izašlih u razdoblju 1991.-1992.)
- Gradska knjižnica Samobor – digitalizacija novina (digitalizirano je 108 brojeva "Samoborskih novina" izašlih u razdobju 1950.-1971.)

Za dio narodnih knjižnica koje bi prema raspoloživim podacima trebale provoditi projekte digitalizacije nije bilo moguće utvrditi jesu li i u kojem opsegu doista i provele:

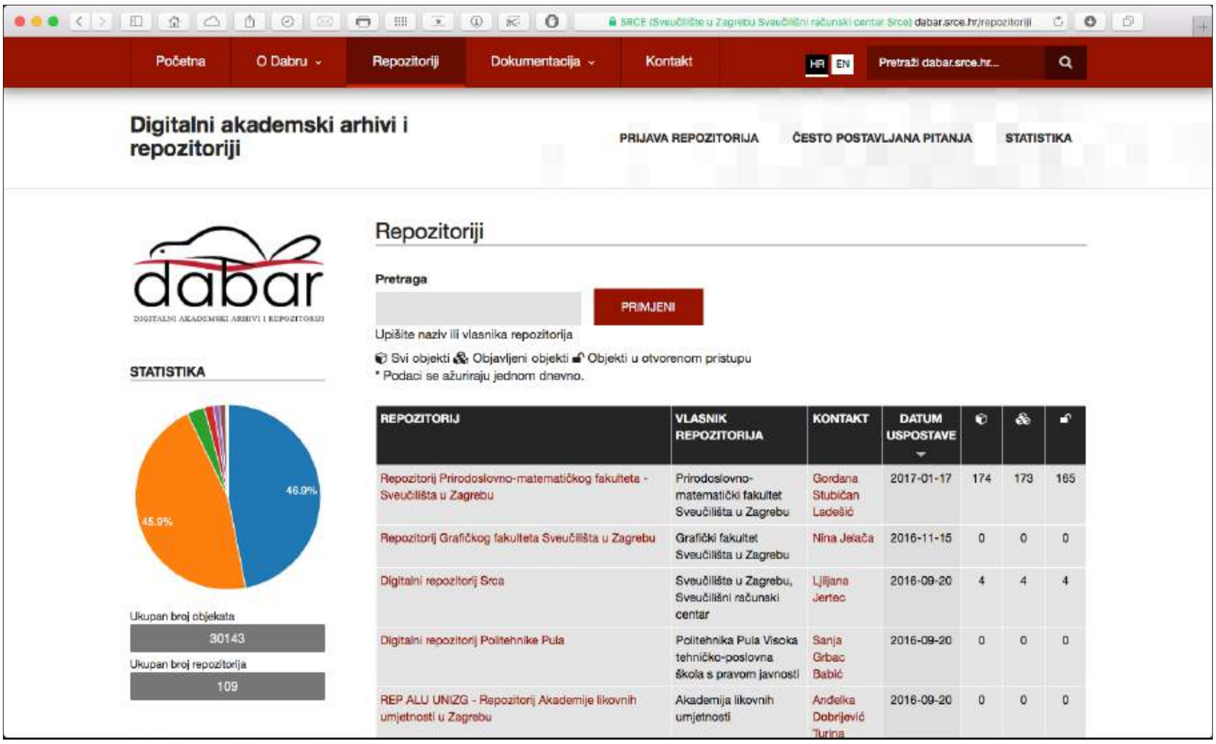
- Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca, Ozalj – dostupna samo naslovnica web-stranice
- Gradska knjižnica i čitaonica Viktor Car Emin Opatija - izvještaju NSK iz 2011. navodi da je u tijeku digitalizacija baštinske zbirke koju knjižnica posjeduje, ali je na web-stranici knjižnice nema
- Gradska knjižnica Metković - nema vlastitu web-stranicu
- Gradska knjižnica Don Mihovil Pavlinović Imotski – na web-stranici se nalazi poveznica na digitaliziranu građu koja se ne otvara
- Gradska knjižnica Sinj – nema vlastitu web-stranicu
- Gradska knjižnica Županja – na web-stranici navodi se da knjižnica provodi projekt digitalizacije zavičajne zbirke, no ne postoji poveznica na digitaliziranu baštinu.

Konačno, treba spomenuti kako gradske knjižnice u Umagu, Poreču i Puli koriste zajedničku platformu „Talijanska digitalna knjižnica“ sa Središnjom knjižnicom Srečka Vilhara u Kopru, a u suradnji s talijanskim MLOL-om (MediaLibraryOnline), rastućom platformom za digitalnu posudbu knjiga za narodne, sveučilišne i školske knjižnice. Pretraživanjem stranice nije utvrđeno koriste li navedene knjižnice samo platformu ili u okviru tog projekta sudjeluju i u izradi digitaliziranih sadržaja.

2.2. DRUGI VAŽNIJI DIGITALIZACIJSKI PROJEKTI

Digitalizacija u sveučilišnim knjižnicama

Tijekom posljednjih nekoliko godina, sveučilišne knjižnice u Hrvatskoj uspostavile su digitalne repozitorije znanstveno-istraživačke, intelektualne i kreativne produkcije nastale radom ustanova u sastavu sveučilišta, odnosno njihovih djelatnika i studenata. U repozitorijima se pohranjuju završni i diplomski radovi studenata, disertacije, pre-print radovi, znanstveni i stručni radovi, podaci istraživanja, knjige, nastavni materijali, slike, video i audiozapisi, prezentacije te druga digitalizirana građa, a radovi objavljeni u repozitorijima mogu se pretraživati i preuzimati. Svi repozitoriji iz sustava znanosti i obrazovanja objedinjavaju se u sustavu **Dabar - Digitalni akademski arhivi i repozitoriji** (https://dabar.srce.hr/repozitoriji) koji obuhvaća 107 repozitorija s 15.935 primjeraka građe[23], od čega 93,2% čine završni i diplomski radovi, a ostatak doktorske disertacije i stručni specijalistički radovi.

U trenutku istraživanja na digitalnim repozitorijima sveučilišnih knjižnica[24] bilo je dostupno ukupno 12.226 objekata:

- Sveučilišna knjižnica u Splitu (https://repozitorij.svkst.unist.hr) - 1.937 objekata
- Sveučilišna knjižnica u Rijeci (http://www.svkri.uniri.hr/portal/index.php) - 3.472 objekta
- Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli (https://www.unirepository.svkri.uniri.hr) - 796 objekata
- Sveučilišna knjižnica u Zadru (https://repozitorij.unizd.hr) - 593 objekta
- Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (https://repozitorij.unios.hr) - 5.428 objekata

[23] Sustav u ovom trenutku ne obuhvaća svu građu digitalnih repozitorija.

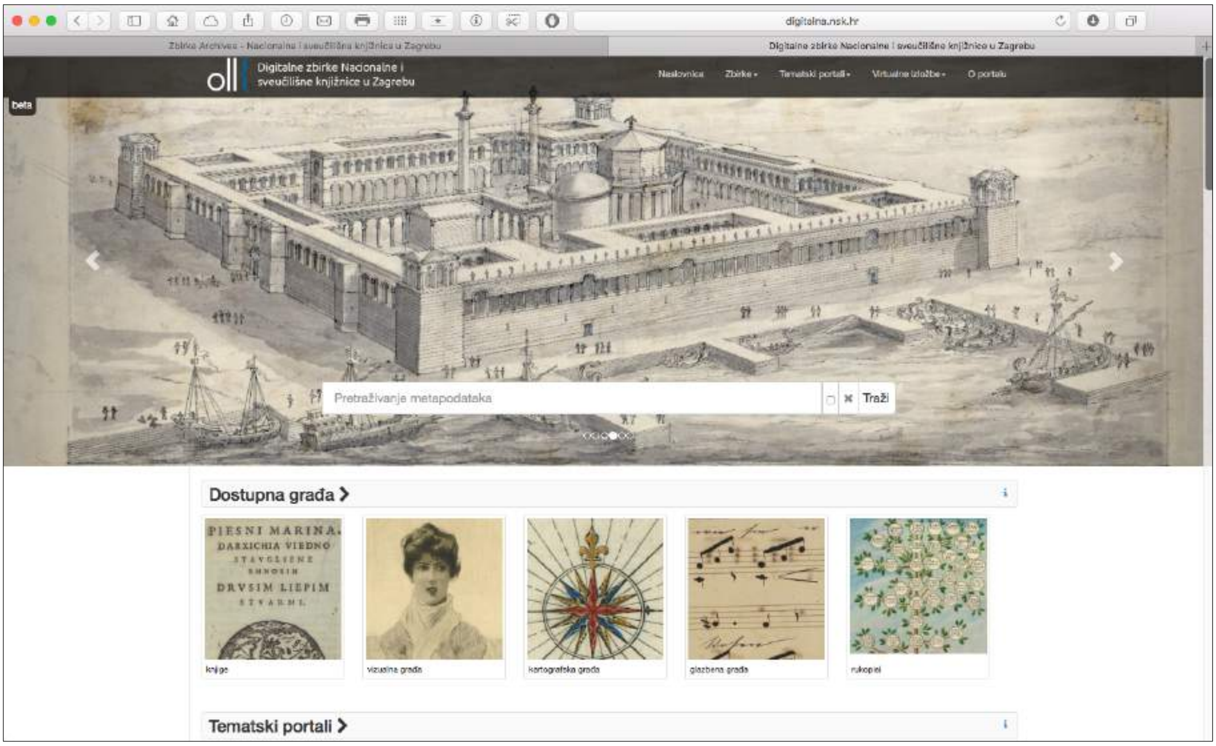
[24] Istraživanje nije obuhvatilo fakultetske knjižnice u sastavu Sveučilišta u Zagrebu, koje imaju svoje vlastite repozitorije. Primjerice, digitalni repozitorij FIlozofskog fakulteta (http://darhiv.ffzg.unizg.hr/cgi/stats/report/) sadrži 4.178 radova, repozitorij Pravnog fakulteta (https://repozitorij.pravo.unizg.hr) sadrži 587, a repozitorij Ekonomskog fakulteta (https://repozitorij.efzg.unizg.hr) 1.926 radova.

Uz navedene repozitorije, pojedine sveučilišne knjižnice započele su projekte digitalizacije dijela građe koju posjeduju. Među njima potrebno je istaknuti **Sveučilišnu knjižnicu u Splitu** (www.svkst.hr), koja je 2010. s prvom fazom projekta digitalizacije splitskih novina i časopisa iz 19. i prve polovice 20. stoljeća. U sklopu projekta Dalmatica (http://dalmatica.svkst.hr/) planira se digitalizirati i učiniti mrežno dostupnim 20 naslova novina i 16 naslova časopisa, a u ovom trenutku digitalna zbirka obuhvaća 7.846 potpuno digitaliziranih novina i časopisa, koji su u potpunosti dostupni.

Također, vrijedi spomenuti suradnju **Sveučilišne knjižnice u Rijeci** i **Geofizičkog odjela Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu**, koji su 2010. godine izradili digitalnu zbirku ostavštine Andrije Mohorovičića (1861.-1965.). Zbirka Mohorovičić (http://mohorovicic.gfz.hr/?sitetext=183) sadrži njegove znanstvene i stručne radove koji su sačuvani na Geofizičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, kao i fotografije, pisma i dokumente vezane uz njegov život i rad. Zbirka ima mogućnost pretraživanja, a sadrži 291 datoteku s ukuopno 1600 skeniranih stranica u PDF formatu, koju je moguće preuzeti.

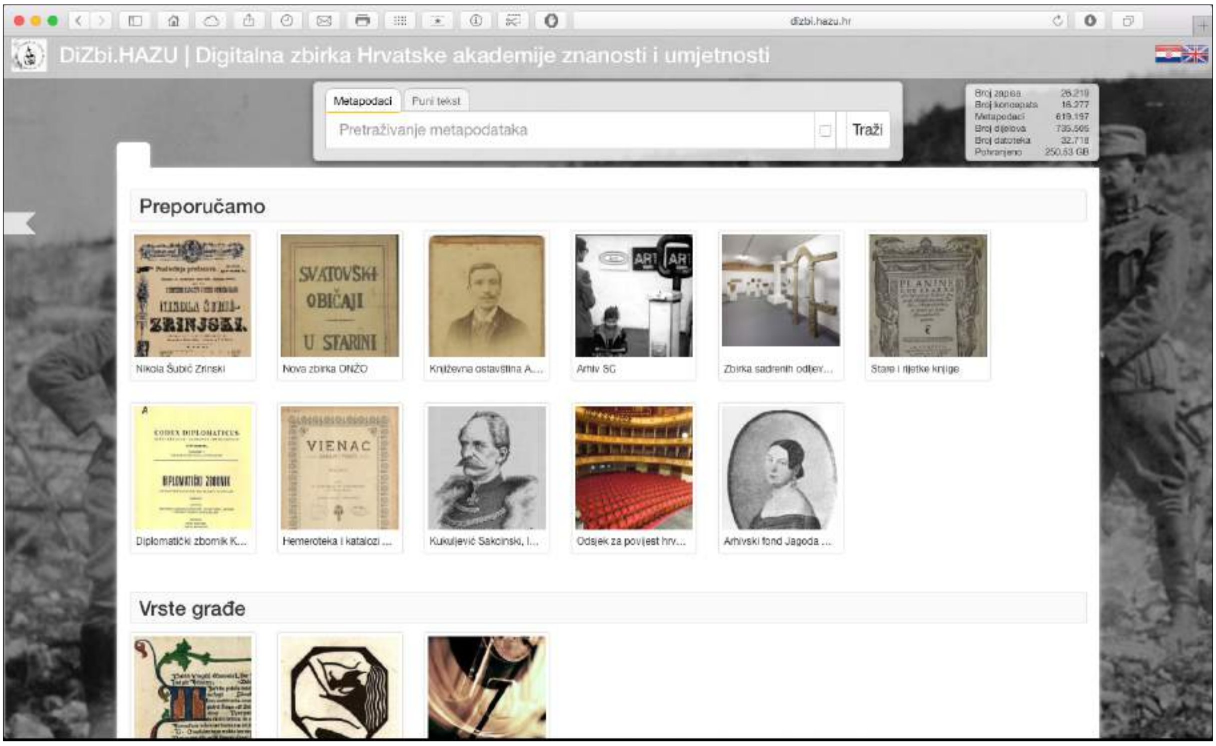
Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Juraja Dobrile u Puli (www.skpu.hr) sadrži veći broj baštinskih zbirki s bogatom i vrijednom baštinskom građom, no iz pretrage njezinih stranica nije bilo moguće utvrditi je li započela njihova digitalizacija. Također, 2006. godine uspostavljena je biografska zbirka kompozitora Antonija Smareglije (http://www.smareglia.info/), od koje je digitaliziran samo jedan dio (korespondencija).

Konačno, **Nacionalna i sveučilišna knjižnica (NSK), Zagreb**, (www.nsk.hr), krovna ustanova svih hrvatskih knjižnica uspostavila je 2005. godine portal Digitalne zbirke NSK (digitalna.nsk.hr) kako bi se korisnicima olakšao pristup zbirkama digitalne i digitalizirane građe (knjige, vizualna građa, zemljovidi, glazbena građa, rukopisi, disertacije, novine, časopisi, ocjenski radovi) bez obzira na mjesto pohrane. Ukupno sadrži 2.654 primjeraka digitalizirane građe, među kojim se nalazi 484 digitaliziranih knjiga.

Ostali značajniji digitalizacijski projekti i portali

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU) uspostavila je 2009. godine digitalnu zbirku (http://dizbi.hazu.hr/) koja sadrži digitaliziranu građu 14 istraživačkih i muzejsko-galerijskih jedinica te knjižnice HAZU. Digitalna zbirka uključuje knjige, časopise, kazališne cedulje, rukopise, mikrofilmove, note, fotografije, sadrene odljeve, medalje i plakete, umjetničke slike, arhitektonske nacrte i modele i slikovne zapise. U zbirci se nalazi ukupno 25.605 jedinica građe (uključujući 1.427 knjiga), od čega je 24.003 jedinica dostupno na portalu *Europeana*. Zbirka je pretraživa, a digitaliziranu građu moguće je preuzeti u cijelosti bez naknade.

Hrvatska knjižnica za slijepe (http://www.hkzasl.hr/) u svojoj pretraživoj zbirci e-knjiga posjeduje ukupno 3.413 zvučnih knjiga, od kojih je 2.578 dostupno za preuzimanje, no usluga je dostupna samo članovima knjižnice.

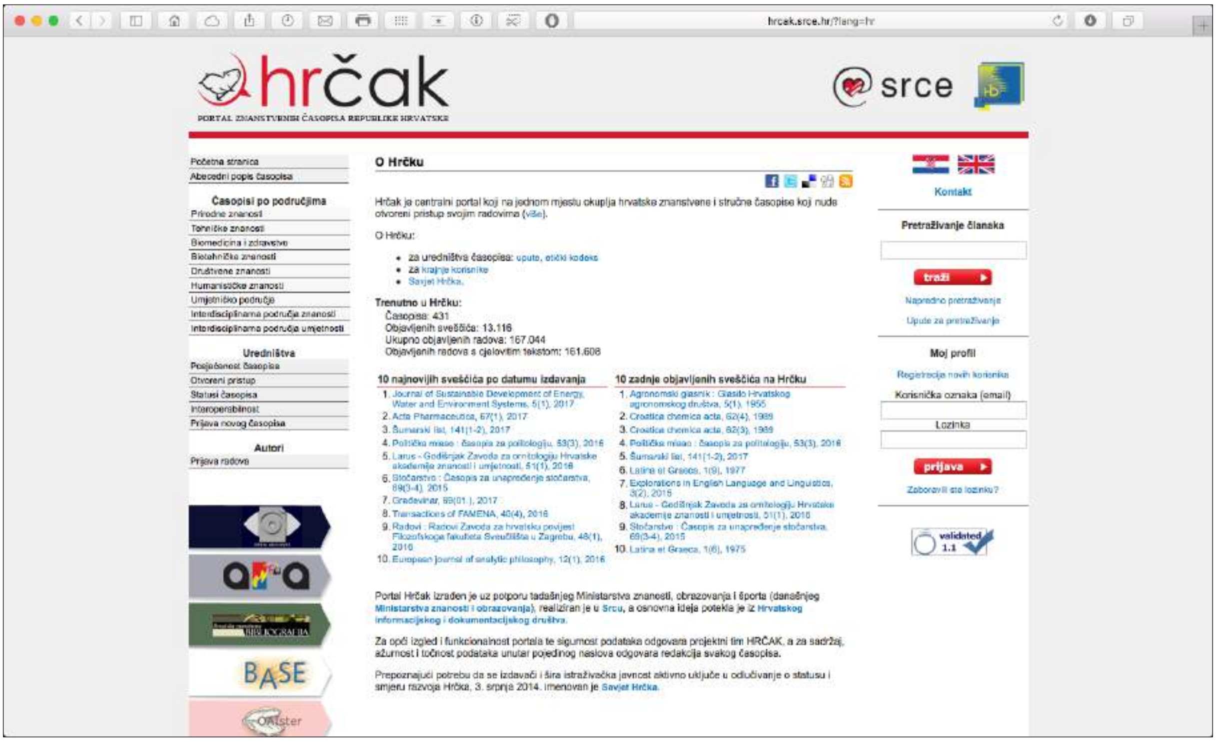
Znanstvena knjižnica Zadar (http://www.zkzd.hr/) uspostavila je 2010. godine Digitalnu zbirku Znanstvene knjižnice Zadar (http://dikaz.zkzd.hr/). DIKAZ je digitalni repozitorij građe iz fonda Knjižnice koji obuhvaća građa iz Zbirke pergamena i inkunabula, Zbirke rukopisa, Zbirke rijetkosti, Zbirke serijskih publikacija, Fototeke, Zbirke zemljopisnih karata i atlasa, Grafičke zbirke, Zbirke muzikalija te izdanja Znanstvene knjižnice Zadar. Ukupno sadrži 1.840 primjeraka digitalizirane građe (od čega 26 knjiga), s mogućnošću pretraživanja i preuzimanja.

Culturenet (www.culturenet.hr) je portal koji su 2000. godine pokrenuli Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Institut otvoreno društvo - Hrvatska. Nastoji objediniti raspoložive informacije o hrvatskoj kulturi (organizacijama, udruženjima, institucijama, projektima, itd.). Kao što su već i ranije objavljeni znanstveni i stručni radovi[25] ukazivali, Culturenet ne zadovoljava kriterije sveobuhvatnog nacionalnog kulturnog portala jer ne predstavlja ulaz u

[25] Šojat-Bikić, M. Modeliranje digitalnih zbirki i digitalnih proizvoda : sadržajno-korisnički aspekt komuniciranja kulturne baštine u digitalnom obliku // Muzeologija : zbornik za muzejsku problematiku, 2013, 50.

sve hrvatske baštinske ustanove i online baštinske sadržaje, nije ažuran te ne objavljuje izvornu digitaliziranu baštinu, već predstavlja repozitorij linkova u nepotpunim i neažurnim adresarima.

Hrčak (http://hrcak.srce.hr) je centralni portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa koji nude otvoreni pristup svojim radovima. Ovaj portal izrađen je uz potporu tadašnjeg Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa (današnjeg Ministarstva znanosti i obrazovanja), a realizirao ga Sveučilišni računski centar Sveučilišta u Zagrebu (SRCE), na inicijativu Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva. Portal je započeo s radom 2006. godine, a trenutno okuplja 423 časopisa s 158.750 objavljenih radova, od kojih je 153.205 s cjelovitim tekstom. Portal korisnicima omogućuje pretraživanje radova i njihovo preuzimanje u PDF obliku.

eLektire (http://lektire.skole.hr/) portal je osnovan na inicijativu i uz potporu Ministarstva obrazovanja, znanosti i športa, a u realizaciji "Bulaja naklade" i CARNeta. Na portalu su dostupna su djela hrvatskih i stranih pisaca s popisa obvezne školske lektire. Sadržaje je moguće preuzeti i koristiti za nekomercijalne svrhe, a pristup je besplatan no ograničen na učenike i studente te njihove nastavnike i profesore uz korištenje elektroničkog identiteta AAI@EduHr.

CARNet - e-Knjižnica (http://e-knjiznica.carnet.hr) je arhiva knjiga i časopisa dostupnih za čitanje u elektroničkom formatu svim članovima obrazovne, akademske i istraživačke zajednice - učenicima, nastavnicima, studentima, profesorima i znanstvenicima. Sadržaju je moguće pristupiti uz elektronički identitet - AAI@EduHr za akademsku i istraživačku zajednicu, odnosno HUSO korisnički račun za učenike, nastavnike i profesore osnovnih i srednjih škola.

Nezavisni izdavači besplatnih e-knjiga:

BEK – Besplatne elektroničke knjige, (http://elektronickeknjige.com) projekt je koji je 2001. godine pokrenulo Društva za promicanje književnosti na novim medijima (DPKM). Na internet stranicama projekta nalazi se ukupno 192 naslova, koje je moguće preuzeti u cijelosti (formati: PDF, EPUB, MOBI)

Impero – digitalne knjige (http://www.digitalne-knjige.com) projekt je kojem je deklarirani cilj digitalizirati i sačuvati, odnosno spasiti od zaborava i propadanja hrvatsko kulturno naslijeđe te neka od vrhunskih ostvarenja hrvatske književnosti učiniti što dostupnijim svim korisnicima interneta. Na portalu digitalnih knjiga predstavljeno je pedesetak knjiga manje poznatih suvremenih hrvatskih autora. Stranica je nepregledna, neažurirana, neupotrebljiva, a elektroničke knjige koje su se nudile u flash formatu nisu dostupne.

3. SAŽETAK ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je pokazalo kako svega 35 narodnih knjižnica provodi digitalizacijske projekte. Od toga 24 knjižnice u okviru tih projekata digitalizira knjige dok njih 11 digitalizira ostale vrste knjižnične građe. Uz to, tri narodne knjižnice sudjeluju u projektu kojim nude digitaliziranu građu korištenjem tuđe platforme, ali je pregledom stranica bilo nemoguće utvrditi njihov doprinos u kreiranju digitaliziranih sadržaja[26].

Gotovo sav digitalizirani sadržaj na stranicama narodnih knjižnica odnosi se na kulturnu baštinu, odnosno građu iz zavičajnih zbirki, a koja je zbog svoje vrijednosti i kulturno-povijesnog značaja izdvojena iz ostatka fonda knjižnice te najčešće dostupna za rad samo u prostoru knjižnice, odnosno građu koja je zbog starosti i osjetljivosti potpuno nedostupna korisnicima. Uglavnom se radi o knjižničnoj građi u širem smislu[27], koja tek u zanemarivom dijelu obuhvaća knjige. Pritom treba naglasiti da se i sam pojam "knjiga" različito primjenjuje u digitalnim zbirkama narodnih knjižnica[28], što ukazuje na nedosljednost u primjeni smjernica izrađenih u okviru projekta *Hrvatska kulturna baština*[29].

Također, pregledom digitalnih zbirki utvrđeno je kako narodne knjižnice koriste različite standarde za konverziju, pohranu, pretraživanje i preuzimanje digitalizirane građe, a dio građe koja je navedena kao digitalizirana nije dostupna. Formati digitaliziranih objekata variraju od slika loše rezolucije (JPG) do skeniranih objekata vrlo visoke rezolucije koji su pretraživi, a mogu se u potpunosti preuzeti i koristiti na osobnim računalima.

Istraživanjem je utvrđeno kako pretežiti dio narodnih knjižnica na svojim web-stranicama sadrži javno dostupne računalne kataloge u kojima je navedeno postojanje digitalizirane građe s poveznicama. S obzirom na to da se u različitim katalozima pojavljuje istovjetna građa nije moguće utvrditi koliko je primjeraka građe određena knjižnica digitalizirala odnosno tko je „vlasnik" digitalne verzije knjige.

Iako je istraživanje djelomično prošireno i na sveučilišne i ostale knjižnice, repozitorije digitalne građe, portale posvećene kulturi i nezavisne izdavače e-knjiga[30], oni se (ni organizacijski, konceptualno ni sadržajno) ne uklapaju u utvrđeni okvir istraživanja. Riječ je ili o knjižnicama koje se ne nalaze u sustavu narodnih knjižnica, koje ne obrađuju kulturnu baštinu ili uopće ne posjeduju digitalizirane knjige već se bave digitalizacijom drugih sadržaja (primjerice

---

[26] Riječ je o projektu gradskih knjižnica u Umagu, Poreču i Puli koje koriste zajedničku platformu „Talijanska digitalna knjižnica" sa Središnjom knjižnicom Srečka Vilhara u Kopru, a u suradnji s talijanskim MLOL-om (*MediaLibraryOnline*)

[27] Osim knjige, knjižničnu građa obuhvaća i novine, časopisi, slike, stare i rijetke knjige, sitni tisak, razglednice, karte, igračke itd.

[28] Na primjer, kao digitalizirana knjiga navodi se pjesmarica Ljube Stipišića Dalmate, ali i rukopis iz 18. stoljeća.

[29] Prema *Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara* "Narodne novine", br. 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14 , 98/15) predmeti koji se čuvaju u knjižnicama pripadaju pokretnim kulturnim dobrima pri čemu pojam knjiga obuhvaća samo stare i rijetke knjige. *Smjernice za odabir građe za digitalizaciju* ističu se kako se stare knjige uobičava vremenski omeđiti na razdoblje od izuma tiskarskog stroja pa do 19. stoljeća, dok se, ovisno o tehnološkom razvoju, gornja granica u pojedinim europskim zemljama kreće od 1830. do 1850., ili je povezana sa začecima nacionalnih bibliografija u 19. stoljeću. Nepisano pravilo NSK, koje *Smjernice* predstavljaju kao općeprihvaćeno u Hrvatskoj, hrvatskom starom knjigom smatra knjigu tiskanu do 1835., odnosno godine objave Gajevog pravopisa, kojim se prihvaća štokavsko narječja kao standardni književni jezik čime prestaje tradicionalna višejezičnost hrvatske pisane kulture.

[30] Istraživanje je obuhvatilo Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu te dio knjižnica u sklopu specijalnih i sveučilišnih knjižničnih podsustava - knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Hrvatska knjižnica za slijepe, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, sveučilišne knjižnice u Puli, Rijeci, Splitu, Zadru te repozitorije SRCA (ARA, *hrcak.hr, dabar.hr, e-lektire*…), nezavisne pružatelje digitaliziranih sadržaja na pojedinačnim web stranicama i portale posvećene kulturi (*culturenet.hr*).

znanstvenih radova raspoloživih na repozitorijima *hrcak.hr* i *dabar.hr*). Stoga se može zaključiti kako navedeni obrazac u provedbi digitalizacijskih projekata narodnih knjižnica nije relevantan u širem kontekstu digitalizacije knjige.

ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja pokazali su kako je određeni broj hrvatskih narodnih knjižnica započeo provoditi projekte digitalizacije svoje građe (pri čemu se većinom radi o građi iz fondova zavičajnih zbirki koja ne podliježe autorskopravnoj zaštiti). Ti su projekti uglavnom fragmentirani, nepovezani, neujednačeni i često loše izvedeni zbog čega su digitalizirani primjerci knjižnične građe neupotrebljivi za ponovno korištenje.

Unatoč tome što je još 2007. godine odlukom Vlade Republike Hrvatske pri Ministarstvu kulture ustrojen Odjel za digitalizaciju knjižnične, arhivske i muzejske građe te je najavljeno uvrštavanje digitalizacije u ciljeve Nacionalne strategije kulturnog razvitka, nakon čega su osnovana radna tijela, doneseni brojni dokumenti, strategije i preporuke te pokrenut niz projekata, u Hrvatskoj do danas nije došlo do masovne digitalizacije knjiga, ali ni do objedinjavanja digitaliziranih zbirki hrvatske kulturne baštine na zajedničkom portalu što je bio jedan od ciljeva spomenutih strategija i dokumenata.

Nepoznavanje digitalizacijskih postupaka, nepotpuna obrađenost građe, nemogućnost pretraživanja, mali broj kvalitetno opisane digitalizirane građe rezultirali su uključivanjem samo digitalnih zbirki Knjižnica grada Zagreba i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u *Europeanu* - središnji europski portal za digitalizirane zbirke kulturne baštine. Ideja o Hrvatskoj digitalnoj knjižnici koja se tijekom godina provlačila kroz brojne dokumente i strategije, a koja se pokušala postaviti portalom *kultura.hr* do danas nije ostvarena.

S obzirom na to da u Republici Hrvatskoj ne postoji jedinstveni skupni katalog koji bi sadržavao informacije od ukupnoj građi koju posjeduju narodne knjižnice Republike Hrvatske, pa tako i o digitaliziranoj, jednako kao što ne postoji ni nacionalna baza podataka o baštinskim zbirkama, postojeće malobrojne digitalizirane zbirke uglavnom su nevidljive široj zajednici jer se nalaze na pojedinačnim web-stranicama knjižnica i baštinskih ustanova koje su ih stvorile.

Takvo stanje posljedica je nepostojanja koordinacije institucija na nacionalnoj razini, strateškog pristupa digitalizaciji, a slijedom toga ni općeprihvaćenih smjernica i preporuka koje bi se u narodnim knjižnicama i srodnim baštinskim ustanovama trebale dosljedno primjenjivati.

Također, veliki problem s kojim se susreću knjižnice je pitanje autorskih prava te reguliranja odnosa između knjižnica i nositelja prava. S obzirom na to, upitno je hoće li se knjižnice u skorijoj budućnosti početi baviti masovnom digitalizacijom ili će nastaviti s digitalizacijskim projektima građe većinom iz fonda zavičajnih zbirki kojoj je istekla autorskopravna zaštita.

Iz svega navedenog vidljivo je da većina hrvatskih knjižnica i ostalih baštinskih ustanova koje se bave digitalizacijom građe bez odgovarajuće strategije, sustava podrške i financiranja te konkretnih smjernica još neko vrijeme neće biti sposobne realizirati kvalitetne digitalizacijske projekte koji bi bili objedinjeni na jednom mjestu, čime bi im se omogućila bolja vidljivost, iskoristivost i pretraživost, a u konačnici i uključivanje u europsku platformu digitalnih knjižnica - *Europeanu*.

PRILOZI:

Prilog 1 - Međunarodni dokumenti

Prilog 2 - Strateški, normativni i stručni okvir za razvoj digitalizacije u Republici Hrvatskoj

Prilog 3 - Stručni radovi i radni materijali

Prilog 4 - Mrežne stranice obuhvaćene istraživanjem

Prilog 1 - Međunarodni dokumenti

1. Commission Recommendation 2006/585/EC on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation (2006). URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0585&from=EN. (15.9.2016.)
2. Council Resolution of 21 January 2002 on culture and the knowledge society (2002/C 32/01). URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002G0205(01)&from=EN. (15.9.2016.)
3. Dynamic Action Plan for the EU co-ordination of digitization of cultural and scientific content (2005). URL: http://www.minervaeurope.org/publications/dap/dap.pdf. (15.9.2016.)
4. EBLIDA. The right to e-read. URL: http://www.eblida.org/News/The%20right%20to%20e-read.pdf. (25.7.2016.)
5. European Commission. Digitalna agenda za Europu. URL: http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Digitalna%20agenda%20za%20Europu.pdf. (17.9.2016.)
6. European Commision. Europe 2020 strategy. URL: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/europe-2020-strategy. (17.9.2016.)
7. European Parliament Resolution of 27 September 2007 on i2010: towards a European digital library (2006/2040(INI)) (2007) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0416+0+DOC+XML+V0//EN. (17.9.2016.)
8. i2010: Digital Libraries - Communication from the Commission of the European Communities COM(2005) 465 (2005) http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005DC0465&from=EN. (1.9.2016.)
9. IFLA / UNESCO Guidelines for Development of the Public Library Service (2001) URL: http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/archive/the-public-library-service/publ97.pdf. (25.7.2016.)
10. IFLA / UNESCO Manifesto for Digital Libraries (2010). URL:http://www.ifla.org/files/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto.pdf. (25.7.2016.)
    (hrvatska verzija: http://www.ifla.org/files/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto-hr.pdf. (25.7.2016.)
11. IFLA Guidelines for Digitization of Rare Book and Manuscript (2014). URL: http://www.ifla.org/files/assets/rare-books-and-manuscripts/rbms-guidelines/guidelines-for-planning-digitization.pdf. (25.7.2016.)
12. IFLA Guidelines for digitization projects for collections and holdings in the public domain, particularly those held by libraries and archives (2002). URL: http://www.ifla.org/files/assets/preservation-and-conservation/publications/digitization-projects-guidelines.pdf. (25.7.2016.)
13. IFLA Smjernice za projekte digitalizacije (crnogorska verzija). URL: http://www.ifla.org/files/assets/preservation-and-conservation/publications/digitization-projects-guidelines-me..pdf. (25.7.2016.)
14. The IFLA Position on Copyright in the Digital Environment (2000). URL: http://www.ifla.org/publications/the-ifla-position-on-copyright-in-the-digital-environment-2000. (25.7.2016.)
15. The Lund Action Plan on coordination of digitisation programmes and policies (2001) URL: https://cordis.europa.eu/pub/ist/docs/digicult/lund_action_plan-en.pdf. (1.9.2016.)

16. The Lund Principles on coordination mechanisms for digitisation programmes (2001) URL: https://cordis.europa.eu/pub/ist/docs/digicult/lund_principles-en.pdf. (1.9.2016.)
17. The quality standards for cultural sites accessible on the Web: the Brussels Quality Framework (2001) URL: http://www2.cfwb.be/qualite-bruxelles/gb/qualityframework11december.doc. (15.8.2016.)
18. UNESCO - Recommendation concerning the International Standardization of Library Statistics (1970). URL: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13086&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html. (25.7.2016.)
19. UNESCO. Charter on the Preservation of Digital Heritage (2003). URL: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=17721&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html. (25.7.2016.)
20. UNESCO. Guidelines for the preservation of digital heritage (2003). URL: http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001300/130071e.pdf (25.7.2016.)

Prilog 2 - Strateški, normativni i stručni okvir za razvoj digitalizacije u Republici Hrvatskoj

1. e-Savjetovanja. Nacrt strategije hrvatskog knjižničarstva 2016-2020. URL: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=1850. (26.8.2016.)
2. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe i pokretanje projekta „Hrvatska kulturna baština". URL: http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=2727 (25.8.2016.)
3. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština". Smjernice za odabir građe za digitalizaciju (radna verzija) (2007). URL: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf. (25.8.2016.)
4. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština". Formati datoteka za pohranu i korištenje (radna verzija) (2007). URL: www.kultura.hr/content/download/597/7937. (25.8.2016.)
5. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe (listopad, 2006.). URL: www.kultura.hr/content/download/590/7857/file/nacprogramdigit.pdf. (25.8.2016.)
6. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Strategija kulturnog razvitka. Dokument. URL: https://www.culturelink.org/news/publics/2009/strategy.pdf
7. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.-2015. URL: http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/bastina/STRATEGIJA_BASTINE_VRH.pdf. (25.8.2016.)
8. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Strateški plan Ministarstva kulture 2014.-2016. (svibanj, 2013.). URL: http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Propisi/Strate%c5%a1ki%20plan%20MK%202014.-2016.%20-%20za%20web.pdf. (1.9.2016.)
9. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Strateški plan Ministarstva kulture Republike Hrvatske 2015. – 2017.: dopunjena verzija (listopad, 2014.). URL: www.min-kulture.hr/default.aspx?id=12743. (1.9.2016.)
10. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Strateški plan Ministarstva kulture Republike Hrvatske 2016. – 2018.: revidirana verzija. URL: http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Dokumenti/strateski%20plan/Web_Revidiran_Strate%c5%a1ki%20plan%20Ministarstva%20kulture%202016%20-2018.pdf. (1.9.2016.)
11. Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. Nacrt strategije e-Hrvatska 2020. (2015) URL: https://uprava.gov.hr/UserDocsImages//e-Hrvatska//Strategija%20e-Hrvatska%202020.%20(20.01.2016.).pdf. (1.9.2016.)
12. Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština". Priprema i planiranje projekta digitalizacije. URL: http://www.kultura.hr/Sudjelujte/Digitalizacija/Priprema-i-planiranje-projekta-digitalizacije. (25.8.2016.)
13. Vlada Republike Hrvatske. Akcijski plan provedbe Strategije razvoja širokopojasnog pristupa internetu u Republici Hrvatskoj za 2007. godinu. URL: http://www.hakom.hr/userdocsimages/javnarasprava/jkonz/Akcijski_plan_broadband.pdf. (20.8.2016.)
14. Vlada Republike Hrvatske. Strategija „Informacijska i komunikacijska tehnologija – Hrvatska u 21. stoljeću". URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/309511.html. (1.9.2016.)

15. Republika Hrvatska. Zakon o pravu na pristup informacijama, „Narodne novine", broj 25/13. i 85/15, URL (neslužbeni pročišćeni tekst): http://www.pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2015/08/ZPPI-nesluzbeni-procisceni-tekst.pdf
16. Republika Hrvatska. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, „Narodne novine“, broj 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13, 127/14, URL (pročišćeni tekst): http://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima. (15.9.2016.)
17. Republika Hrvatska. Zakon o knjižnicama, „Narodne novine“, broj 105/97, 05/98, 104/00, 69/09, URL (pročišćeni tekst): http://www.zakon.hr/z/745/Zakon-o-knjižnicama (15.9.2016.)
18. Republika Hrvatska. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, „Narodne novine“, broj 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12 , 157/13, 152/14, 98/15. URL (pročišćeni tekst): http://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara

Prilog 3 - Stručni radovi i radni materijali

1. European Commission. Gudrun, S. 2016-3 CEF Telecom Calls: Europeana (presentation). URL: https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/inea_ceftelecom2016-3_infoday_dsi_europeana.pdf. (1.10.2016.)
2. Festival hrvatskih digitalizacijskih projekata (2011.-2016.). URL: http://www.nsk.hr/d-fest/festival2011.html. (1.10.2016.)
3. Festival hrvatskih digitalizacijskih projekata. Pekel, J. Bringing culture to all – Together: An introduction to Europeana (presentation). URL: http://dfest.nsk.hr/2014/wp-content/uploads/2014/03/Europeana-making-culture-available-to-all.pdf. (1.10.2016.)
4. Horvat, A. Digitalizacija i autorsko pravo (prezentacija). URL: http://www.slideshare.net/bds-sla/digitalizacija-i-autorsko-pravo-phd-aleksandra-horvat. (15.7.2016.)
5. Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 55 (2012), 2; str. 17-27. URL: http://hrcak.srce.hr/106548. (20.8.2016.)
6. Horvat, A.; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2013. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/11890907.pdf. (20.8.2016.)
7. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Strategija hrvatskog knjižničarstva 2015.-2020.g. : javna rasprava (7.4.2014.). URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/obavijesti/odabrana_novost/632/ (28.8.2016.)
8. Knjižnice - riznice pisane i digitalne baštine: radni materijali / 35. skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva, Hotel Jezero, Plitvička jezera, 27.-30. rujna 2006. ; [uredila Marina MIhalić]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.
9. Leščić, J. ; Begić, Z. ; Delišimunović, A. Projekti digitalizacije u hrvatskim narodnim knjižnicama status 2011. : izvještaj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55 (2012), 2 ; str. 179-192.
10. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe. Financiranje programa. Arhiva. URL: http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6350 (15.9.2016.)
11. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština“. URL: http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/projekti/NacionalniProgramDigitalizacije.pdf. (25.8.2016.)
12. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Kulturne djelatnosti. Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe. Bilješke sa sjednica i sažeci sjednica. Arhiva. URL: http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=8515. (25.8.2016.)
13. Ministarstvo Republike Hrvatske. Kulturne djelatnosti. Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe. Bilješke sa sjednica i sažeci sjednica. URL: http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=3793. (25.8.2016.)
14. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Narodne knjižnice. Dokumenti. URL: http://www.nsk.hr/maticna-sluzba-za-narodne-knjiznice. (15.9.2016.)
15. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Zavičajne baštinske zbirke u narodnim knjižnicama. URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/UserFiles_File_Ba%C5%A1tinske-zavi%C4%8Dajne-zbirke1.pdf. (1.10.2016.)
16. Povjerenik za informiranje. O ponovnoj uporabi informacija. URL: http://www.pristupinfo.hr/sto-je-ponovna-uporaba-informacija/ (25.8.2016.)
17. Povjerenik za informiranje. Popis tijela javne vlasti. URL: http://tjv.pristupinfo.hr/
18. SEEDI – South-Eastern European Digitalization Initiative. URL: http://seedi.ncd.org.rs/index.htm. (15.9.2016.)

19. Seiter-Šverko, D. Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe i projekt "Hrvatska kulturna baština". // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55 (2013), 2 ; str. 5-15. URL: http://hrcak.srce.hr/106547. (20.8.2016.)
20. Seiter-Šverko, D., Križaj, L. Digitalizacija kulturne baštine u Republici Hrvatskoj : od trenutne situacije prema nacionalnoj strategiji // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 55 (2013), 2 ; str. 29-40 URL: http://hrcak.srce.hr/106550. (20.8.2016.)
21. Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2009.
22. Šapro-Ficović, M. Masovna digitalizacija knjiga : utjecaj na knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 54 (2011), 1/2, str. 216-250. URL: http://hrcak.srce.hr/80483. (11.07.2016.)
23. Šojat-Bikić, M. Modeliranje digitalnih zbirki i digitalnih proizvoda : sadržajno-korisnički aspekt komuniciranja kulturne baštine u digitalnom obliku // Muzeologija : zbornik za muzejsku problematiku, 2013, 50.
24. Šošić, T.M. Pojam kulturne baštine - međunarodnopravni pogled. URL: hrcak.srce.hr/file/190718 (24.9.2016.)
25. UNESCO Memory of the World. URL: http://www.unesco.org/webworld/mdm/en/index_mdm.html. (15.7.2016.)
26. University of Bath. Technical Guidelines for Digital Cultural Content Creation Programmes. URL: http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/servprov/documents/techguid1_0.pdf. (1.8.2016.)
27. Živković, D. Digitalizacija i intelektualno vlasništvo. // Slobodan pristup informacijama : 7. i 8. okrugli stol : zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.

Prilog 4 - Mrežne stranice obuhvaćene istraživanjem

1. ARA - Agregator hrvatskih repozitorija i arhiva. URL: http://ara.srce.hr/.
2. ArhivPRO d.o.o. za usluge arhiviranja i skeniranja dokumentacije. URL:
3. BEK – Besplatne elektroničke knjige. URL: http://elektronickeknjige.com/novi-naslovi/
4. Biblos - spletna eKnjižnica in eKnjigarna. URL: http://www.biblos.si/lib/
5. CARNet. e-Knjižnica URL: http://e-knjiznica.carnet.hr
6. Culturenet. URL: http://www.culturenet.hr/
7. Dabar – Digitalni akademski arhivi i repozitoriji. URL: https://dabar.srce.hr/.
8. Dubrovačke knjižnice. URL: www.dkd.hr
9. Europeana Collections.URL: http://www.europeana.eu/portal/en
10. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - knjižnica. URL: http://knjiznica.ffzg.unizg.hr/
11. Fraktura. eknjiga.hr. URL: www.e-knjiga.hr
12. FOTOImago Pakrac. URL: http://fotoimago.hr/
13. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. URL: www.gskos.unios.hr
14. Gradska knjižnica "Franjo Marković", Križevci. URL: www.knjiznica-krizevci.hr/
15. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić", Karlovac. URL: www.gkka.hr
16. Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić" Šibenik. URL: http://www.knjiznica-sibenik.hr/
17. Gradska knjižnica Crikvenica. URL: http://www.knjiznica-crikvenica.hr/
18. Gradska knjižnica Don Mihovil Pavlinović Imotski. URL: http://knjiznica-imotski.hr/
19. Gradska knjižnica Đurđevac. URL: http://knjiznica-djurdjevac.hr/
20. Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović" Varaždin. URL: http://knjiznica-vz.hr/
21. Gradska knjižnica i čitaonica "Mladen Kerstner" Ludbreg. URL: www.knjiznica-ludbreg.hr
22. Gradska knjižnica i čitaonica Hvar. URL: http://www.knjiznicahvar.hr/
23. Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca, Ozalj. URL:
24. Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof. URL: http://www.gknm.hr/
25. Gradska knjižnica i čitaonica Požega. URL: www.gkpz.hr
26. Gradska knjižnica i čitaonica Pula. URL: www.gkc-pula.hr
27. Gradska knjižnica i čitaonica Viktor Car Emin Opatija. URL: http://www.gk-opatija.hr/
28. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. URL: http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci
29. Gradska knjižnica Kaštela. URL: www.gkk.hr
30. Gradska knjižnica Marka Marulića, Split. URL: www.gkmm.hr
31. Gradska knjižnica Metković. URL: http://www.knjiznica.hr/metkovic
32. Gradska knjižnica Pakrac. URL: www.knjiznica-pakrac.hr
33. Gradska knjižnica Poreč. URL: www.knjiznicaporec.hr
34. Gradska knjižnica Rijeka. URL: www.gkr.hr
35. Gradska knjižnica Samobor. URL: http://www.gks.hr/
36. Gradska knjižnica Slavonski Brod. URL: www.gksb.hr
37. Gradska knjižnica Solin. URL: www.knjiznicasolin.hr
38. Gradska knjižnica Umag. URL: http://www.gku-bcu.hr/
39. Gradska knjižnica Zadar. URL: www.gkzd.hr
40. Gradska knjižnica Županja. URL: https://www.gkzu.hr/
41. Hrčak – Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. URL: http://hrcak.srce.hr/
42. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. URL: http://info.hazu.hr/
43. Hrvatska knjižnica za slijepe. URL: http://www.hkzasl.hr/
44. Hrvatska kulturna baština. URL: http://www.kultura.hr/
45. Hrvatsko knjižničarsko društvo. URL: http://www.hkdrustvo.hr/
46. Impero – digitalne knjige. URL: http://www.digitalne-knjige.com

47. Knjižnica "Nikola Zrinski", Čakovec. URL: www.kcc.hr
48. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica. URL: www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica
49. Knjižnice grada Zagreba. Digitalizirana zagrebačka baština. URL: http://kgzdzb.arhivpro.hr/
50. La Biblioteca Digitale Italiana in Istria (Talijanska digitalna knjižnica). URL: http://capodistria.medialibrary.it/home/home.aspx
51. MARVLIANVM. URL: http://www.knjizevni-krug.hr/marulianum/
52. Metelwin – hrvatska digitalna knjižnica. URL: https://library.foi.hr/metelgrad/.
53. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Digitalne zbirke. URL: http://www.nsk.hr/category/zbirke/.
54. Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar. URL: www.knjiznica-bjelovar.hr
55. National Library of Norvay. URL: http://www.nb.no/English
56. Općinska narodna knjižnica Drenovci. URL: www.knjiznica-drenovci.hr/
57. Pjesnici Ane Horvat (hrvatska ljubavna lirika od 19. do 21. stoljeća). URL: http://www.pjesnici-ane-horvat.net/
58. Point d.o.o. Varaždin. URL: http://www.point-vz.hr/
59. Portal narodnih knjižnica. Digitalne zbirke. URL: http://www.knjiznica.hr/mods/digitalne-zbirke/
60. Srce – Sveučilišni računski centar. Usluge. URL: http://www.srce.unizg.hr/usluge.
61. Sveučilišna knjižnica u Puli. URL: www.skpu.hr
62. Sveučilišna knjižnica u Rijeci. URL: http://www.svkri.uniri.hr/portal/index.php
63. Sveučilišna knjižnica u Splitu. URL: www.svkst.hr
64. Sveučilišna knjižnica u Zadru. URL: www.unizd.hr/sveucilisnaknjiznica
65. Tookbook - e-knjižnica. URL: https://library.tookbook.com/
66. Znanstvena knjižnica Zadar. URL: www.zkzd.hr/